

nihilominus natura uniuersalis pulsum usu ad salutem totius corporis. Dico igitur quod si uenterculus concoquit cibos, est propriae utilitatis gratia, cum enim fuerint concocti, ipse nutritur ex cremore in cuius elaboratione perstauit, quod auctoritate Galeni cōprobatū etiā relinquitur, inquit enim tertio de naturalibus facultatibus. Concoctio ciborum in uentriculo mutatio eorum est in propriam qualitatem, & infra ita inquit. Uenterculus quod in cibis optimum est, paulatim sibi attrahit, & in tunicas suas reponit, ubi uero abunde saturatus est, quod reliquum est dimittit, ueluti onerosum aliquid. & paulo inferius. Vēter postq̄ ad satiem satur est redditus, quod utilissimum in cibis est, in tunicas suas sugendo adiungit. quod uero super est tanq̄ alienum onus abijcit, ut hinc manifestus Auerrois secundo collectionum error percipi possit, atq̄ deprehendi dum ait. Nutrimentum stomachi ex chylo magis similatur qualitati, q̄ quantitati. perinde ac si uellet innuere, quod solam aliquam malam affectionem remoueat à uentriculo chylus suapte qualitate, non autem nutriat. Illud postremum sit quod tam chylos quàm chymos (nam utroq̄ modo dicitur) quemcumq̄ succum saporemue indifferenter designat, priuatim tamen ad cremorem illum qui per primam cocturam in uentriculo generatur, à medicis hæc nomina translata fuerunt.

FINIS.

GALENI DE PRAENOSCEN- DO DOCTISSIMVS LIBELLVS AN-

te nunquam excussus, Antonio Iodouico medico

Olyssipponensi interprete.

Vantum sane ad quamplurimos medicorum attinet, o Epigenes quæ in singulis morbis ægris contingere debent, præfagire impossibile est, ex quo etenim tempore, illi qui non adeo ut essent, sed ut uiderentur, maiorem operã impendunt, non in re medica duntaxat, sed etiã in alijs omnibus artibus indies multiplicari cæperunt, pulcherrimæ sane artes neglectui habitæ sunt: ea autem studiosè homines exercuerunt: ex quibus apud uulgus dicendo, uel peragendo quidpiam ad uoluptatem, laudem & approbationem quis utiq; referre possit. Qualia hæc sunt, assentatoris modo palpi obtrudere, singulis diebus salutatum ire diuites, & eos qui in ciuitatibus quamplurimum possunt comitari, & eorum latus cingere, cum domo progrediuntur, & rursus reducere, cum in domum sese conferunt, stipare in conuiujs, scurram agere. Quamplures enim uideas eorũ, qui hæc non solum facere dignantur, sed etiam uestium, & annulorum procuratione, quæ magno nimis adeo ualore constant, & clientum multo satellitio, & argenteorum uasorum apparatu, priuatos & uulgares homines persuadent, quod dignam emulatione peritiam sint consecuti. Itaq; ex ijs omnibus cum partim quidem pariant uoluptatem, partim autem homines ignaros & imperitos ueracis rerũ dijudicationis attonitos reddat, & in admirationem agat, ut quidem isti arbitrantur, plurimis bonis potiuntur. sed enim (ut ego dicerem) cum alia longe bona sint, ipsi sibi falsa persuaserunt. Porro cum tales sint, cætera etiam num alia, præter id quod fas & æquum est, facere nequidquam uerentur, & in minimo tempore artes docere polliciti, immodicam discipulorum turbam accumulãnt, quorum lenocinio ut in urbibus, in quibus uersantur, magna subinde auctoritate, & facultate polleant, ipsi præcario consequuntur. Hæc igitur communis artium infelicitas, uitam quam nunc agimus, comprehendit. Medicæ uero facultatis calamitas, multiformis subinde est. Sed enim unum duntaxat ex ijs quæ in ea passim contingunt, quæq; ad me maxime spectant, (quod præsens est) aggredi decreui. Quippe si quispiam medicus eorũ qui legitime artem didicerunt, insaniam, delirium uel futurum in aliquo ægro, uel rigorem, uel profundũ soporem, uel sanguinis fluorem, uel secus aures suppurationem, uel aliũ quemcunq; abscessum in quamuis aliam par-

ticularum, uel uomitum, uel sudores, uel uentrem alui deiectione cōturbandum, uel deli-
 quium animi, uel quidpiam id genus prædixerit, admodum peregrinū nimis, & ostē-
 tum uulgaribus præ insolentia apparet. Et tantum utiq; abest, ut qui prædixit, in
 admiratione habeatur, ut præclare secum actum putet, si non quispiam sagus & ue-
 neficus esse uideatur. Porro sunt pauci quidam ipsorum, qui talem quidem inspectio-
 nem, ut impossibilem non despondeant, sed enim actutum cum alios medicos, tum ue-
 ro eum qui prædixit, interrogant: si quippiam tale etiamnum priores inuenere, uel
 dumtaxat ipsius solius qui prædictionem fecit: sit peculiare inuentum. Hinc igitur
 utiq; necesse est, ut alij quidem medici, quo suam imperitiam abscondant, siue quod
 inter eos forte sint aliqui qui reuera ignorēt, à nullo priorum aliquid talium scriptū
 esse dicant, cum uero qui talem prædictionem ostendet, impostorem & diuinaculum
 esse contendat. Is autem ad quem prædictio pertinet, in eas angustias conijcia-
 tur, ut nec quod quamplurimi eorum, qui præcessere, & maxime Hippocrates, qui
 omnium nobis bonorum fuit princeps, super ea re scriptum reliquerint, tum pudore
 præsentium medicorum, tum ut odij suspicionem deuitet, quidquam mutire audeat,
 nec uero se ipsum inuenisse asserere sustineat. Quippe qui si hoc diceret, mendatium
 tum ipse non effugeret, tum uero ab illis maiore in odio haberetur. ambiguum igitur
 undiquaq; quaestionem quispiam sustinēs, eo quod cunctetur (opinor) & consilium
 ineat, ueneficij suspicionem eo ipso quod perpetuo rem differat, inauget, & tandem
 postremo in se ipsum inuidiam excitauit, ita ut ab illis insidias pateretur. Prima au-
 tē dato mortifero uenenato poculo insidiatio est. Secūda autē quā Quintus subiuit,
 qui cum multo longe melior medicus esset omnium qui eius ætate uixerunt, ab urbe
 tamen expulsus est, prætextu quod interficeret ægros. Quapropter duorum alterū
 pati eum necesse est, qui philosophico animo artem exercet, & ratione illis Ascle-
 piadibus non indigna, uel scilicet ut perinde, & consimili modo ac Quintus fugiti-
 uus & extorris factus, præclara sensationis præmia, & monumenta reportet, uel
 calumniam aperte sustinēs (siquidē minime audaculus fuerit) partim quidem respō-
 dens, partim autem pauore percussus, leporis (quod aiunt) uitā agitet, tremens per-
 petuo, & quidpiam se operiens passurum, præter hoc quod ueneficij suspitionē in-
 augeat. Quod si ualidior, & paululum uiribus fretus, cominus cōgrediatur, & so-
 lus plerisq; ueteratoribus hominibus, & qui quamplurimos maxime reprobos mo-
 dos exercuerunt, ipse ex studijs & bonis disciplinis profectus, & talium experts ma-
 lorum, obuiam in pugnam procedere nitatur, hoc fieri necesse est, uel q̄ per uim expu-
 gnatus, reliquum uitæ tempus sub illorum potestate euadat, ut eo subinde quamcūq;
 tandem in rē uoluerint, abutantur. Vel utiq; siquidem plusculum resistat & certa-

GALENI LIBER DE PRÆNOSCENDO

mini adeo parem se gesserit, mirabili quadam fortuna usus: at saltim ut perpetuo illud omnium bellorum nequissimum (quod intestinum uocant) quin & debellet, & debelletur, nequaquam effugere possit. Quapropter contingere necessarium est, in plurimis eorum qui ad hunc modum animo affecti sunt, & aliorum quicumque sincero animi affectu ueritatem in honore habuerunt, non quo quidpiam sibi rerum externarum compararent, sed ipsam propter se ipsam: ut quando uel semel iniustitiam quæ uitæ (quam nunc agimus) continet, fuerint experti, & manifeste cognouerint, quod in nullum usum hominibus futuri sunt, ut à multorum, uulgiq; colluione facebant, & ueluti in hyeme ingenti, & uentorum turbine, atq; tempestate, uel se ipsos saltim eripere ab impediendi exitio, & saluos facere contendat. Hij utiq; quàm plurimis quidem, & uulgarium hominum turbæ ignoti ætatem agunt, noti uero, & chari maxime & imprimis dijs, deinde optimis uiris in quiete uiuunt. Omnium horum hominibus causa est, eorum (qui in ciuitatibus diuitijs pollent, & plurimum possunt) luxus, qui cum uoluptatem uirtutem ultra uenerentur, in nulla ratione ponunt eos qui pulchrum aliquid cognouerunt, & alijs subinde exponere possunt. Sed potius toti illis qui uoluptates suppeditant, intenti sunt, & hos nimirum opibus accumulantes, & admirantur, & sublimes tollunt. Itaq; histrionum qui in theatro fabulam saltant, & aurigarum imagines, deorum statuis pari gradu assidentes facere subinde haud uerentur, eos autem qui bonis literis animum excoluerunt, in tantum honorant, quoad eorum opera, & usu subinde indigent. Quod etenim in singulis pulchrum est, non contemplantur, nec ex illis eos qui sunt exacte eruditi sustinent. Sed enim geometria & arithmetica, quantum ad sumptuum, & expensarum rationes, & ædes extruendas facit, astronomia autem, & diuinatoria facultate, quantum sane attinet ad prænoscendum, quorum nam hæredes futuri erunt, in tantum ijs artibus abutuntur. Quem admodum & musica non amplius indigent, quàm quatenus aurium demulcendarum uoluptatem aucupentur. At uero horum omnium ualorem & summam dignitatem obtinentem philosophiam, nec demonstratiuam inspectionem ulla ratione curant. Præter quàm quatenus nonnullos rhetores necessitas impellit, & usus, ut contemplatione (quæ sophisticè uocatur) tanquam organo ueteratorio, & instrumento quo calide imponere possint, utantur, ipsam etenim philosophiam nullo dignam momento existimant. Sed ex omnibus disciplinis quas homines profitentur, hanc omnium maxime inuilem esse sibi persuaserunt, cui si quis studium impedere uelit, non minus operam ludat, quàm si milium perforare nitatur. Hij igitur sunt, qui ad medicæ facultatis solum usum necessarium respiciunt, nec adhuc satis recte, sed quemadmodum Plato alicubi inquit, siquidem medicum, & coquum apud pueros & imprudentes homi-

nes iudicatum iri oporteat, quis nam illorū sit potior, non paululum quid magis sed plura utiq; coqus retulisset. Hæc itaq; ego cum ignorarem, quo tempore primū Romam peregre me contuli, nihil subinde tale suspicans, non utique uerbis nudis & exilibus dumtaxat, sed ipsis artis operibus facultatem demonstrabam, cum & futura prædicerem, & morborum aptas curationes facerem, donec tale quid cōtigisset (ut ipse nosti) qui à principio usq; ad finē uniuersæ ægritudini Eudemi peripatetici philosophi præsens interfuisti. Nam cum die quadam post balneas inæqualitas quædam illum imprimis: deinde rigor ab hora octaua corripuisset, in inedia sese continere, & cibum non sumere coactus est, postera die tametsi inculpate se haberet, tutius tamen arbitratus est, ut horam octauam nihil comedens transmitteret. Sed enim cū usque ad nonam, & porro ultra esuritionem tulisset, nec quicquam in ea molestum inuasit, nec aliqua subinde mutatio apparuit, lotus & modica de cibo degustans, in die tertia (ut subinde solebat) nobis obuiam factus est. Verum enim uero ut in tuto magis res esset, uisum illi est, ut etiamnum per eam diem suspectas horas transmitteret. Itaque post octauam lauit corpus, & mediocriter alitus, nihil sibi ipsi graue persuasum habuerat euenturum. In quarta autem dierum in qua nobis obuiam factus ad balneas proficiscebatur, ridibundus, & subinde in te oculos detorquens, utrū dixit etiam num per hunc diem, qui quartus ab initio agitur, tutius sit octauam horā transmittere, uel balneo iam sit utendum. Tu igitur proinde ac alij omnes qui aderāt, perinde ac si nihil mali futurum esset, lauatum iri iussisti. ego autem solus tacebam. Sed enim cum ipse me de silentio interrogasset, respondi nō esse mihi perfecte sine suspitione compertū, an principium aliquod quartanæ accessionis in prima die in qua pulsus tangere, & arteriarum ictus explorare iussit, factum fuerit. Sedenim quandoquidē (inquā) pulsus tuū naturalē (sine quo modicas eius mutationes in id quod præter naturā est, agnoscere operæ precium nō est) minime ante nouerā, idcirco nihil exploratum super ea re manifeste diffiniui. Quemadmodum nec nunc tibi quidpiam amplius dicere possum, præter suspitionem quam tunc temporis concepi. Hoc igitur dicto cum facile lotus est, tum uero mediocriter de cibo ingessit, deinde sub uesperam cum me accersiri iussisset, & rursus denuo pulsus eius mihi tangere præcepisset, eandem assertionem quam ante balneum, & magis adhuc confidentius quàm tunc ex me audiuit. Huius igitur rei gratia satius uisum est, ut diem sequentem septimam quidem à principio futuram, quartam autē ab illa exactius obseruaret. Quapropter in domo subinde commoratus, tum lotus est, tum uero cibos plures ingessit, cum eum perfecte & in totum febre uacare medici assererent. Ego itaque tibi cum me rogitando interpellasses (omnino enim sat scio: hoc meminisse debes) suspitionem

GALENILIB. DE PRÆNOSCENDO.

mibi incessisse dixi, quòd præludium minimæ cuiusdam quartanæ accessionis contigisset, deinde ad balneas discessi, ut sub uesperam ægrum quendam non prope habitantem qui mihi uisendus erat, suspicerem. Porro Eudemus cum lotus esset, confestim quidem mox alimoniam assumpsit. Sed enim non multo post spatium elapso, calorem per totum corpus diffusum persensit, quem cum ex potu quem biberat, occasionem habuisse arbitraretur. (uinum enim uetus hesternæ die hauserat) hoc ipsum medicis nonnullis familiaribus exposuit, sed uero cum etiam num illi prompte in uinum culpam reiecissent, nihil adhuc graue futurum ratus, in quarta post calorem factum tum lauit, tum uero more solito cibatum accepit. Cũ uero iam palam febricitare cepisset, tum plane quartanum circuitum esse persuasus est. atque ex hoc me solum tempore subinde laudibus tollebat, ut qui exacte pulsus tetigissem, cum antea in sola contemplatione philosophica eximiam, & maxima ratione dignam habitudinem mihi esse opinaretur, eorum autem quæ ad medicam facultatem pertinent, obiter curam posuisse me dumtaxat credidisset. audierat enim patrem cum ad philosophias me adduceret, per euidentiâ insomnia fuisse imperatum, ut non tantum disciplinam quampiam præter opus, & ab instituto alienam, etiam num medicæ opis decreta me subinde edoceret. Hoc autem mihi secundum quandam fortunam (ut etiam ipse nosti) accidisse contigit. nam cum incunte autumno quidam homo ægritudinem acutam laborauisset, deinde cum iam à morbo uires resumeret, ad quintam horam circiter febricitare cepisset, ego ubi hominem inuisissem, tibi præsentem manifestissimam inuasionem esse quartanæ circuitutionis exacte asserui. Nempe quando secundum proportionem resio subinde per quartam facta est, cum prædictionem à me factam ex te Eudemus accepisset, adhuc amplius, ut mihi animum attenderet, persuasus est. Quapropter postquam accessio subinde rediens in orbem, in magnitudinem processit, optimis quibusque medicis in unum coactis ex his qui in ciuitate erant, de morbi medela ut considerarent, quidnam faciundum esse censerent dignatus est. Ego autem spontis meæ libensque relictus sum, cum nollem uerbis tenuis cum illis digladiari. Ut uero famatissimis eorum uisum est, ut theriacam ipse ebiberet matutino in illa die in qua accessio per quartam subinde reuertens futura expectabatur, illis iam digressis (ut nosti) te præsentem me rogauit, quam nam sententiam super eiusce medicaminis usu haberem. Cognoscis itaque quo pacto ipsi responderim, nihil subinde hæsitans, quòd nõ solum nihil præsidij & emolumenti medicamentum id allaturum esset, sed etiam num duplam quartanam efficere deberet. Sed enim cum causam me ille reddere iussisset, propter quã in hunc modum sic respondi, incoctum adhuc morbum perstare retuli, hoc autem præsidium quo uti uellet, talem uim habere, ut humorum uitium incoctum (cacochy-

miam uocant) & maxime in principio hyemis conducatur, sed tamen ita ut conturbet intus omnia, cum nec perfecte concoquere, nec discutere possit. Hæc igitur ego Eudemo in responsum reddidi, sed etenim postera die, cum ad eum inuisendum medici diluculo uenissent, cum nondum nos præsentibus adessemus, pharmacum propinauerunt, tum quia illis subinde exponere ea que à me illi dicta fuerant, erubisset, tum uero quod simul omnes medicos qui ad eum uisendum conuenerant, tanquam stipulantes cum instantia, haud quaquã modicum pharmaci oblationem illum iuuaturam fuisse, uno ore polliceri conspiceret. Sed uero cum nihil setius ad eandem subinde horam accessio inuasisset, interdum ita usu in prima potione uenire dixerunt, ut moueretur morbus, & concuteretur, quod si secundo bibisset, & rursus pharmacum deuorasset, in totum morbus extirparetur, & omnino sanus euaderet, si quidem in ea die in qua accessio per quartam subinde recurrens futura expectaretur, simili modo ac ante fecerat medicamentũ acciperet. Atque illi quidem cum hæc dixissent, bona sperantes abierunt. at uero quartana nequaquã circuitum sequentem expectans, præter opinionem sub octauam horam inuasit multo fortior, quam priori die fecisset. Itaque cum summo mane medici cõuenissent, rursus (ut nosti) idem pharmacũ exhibere operæ precium esse arbitrati sunt. Quin & cum dedissent in ea proportione (quæ priori accessioni responderet) medicamentum, recesserunt. Porro accessio proportione respondens priori accessioni, ordine solito inuasit, tum uero quæ secundo post ipsam facta est, quo circa post uesperam me interrogauit, quam uam expectationem de futuris haberem. Ego autem (ut nosti) cum latione articularum eius probe didicissem, nunc quidem ad præsens (dixi) impossibilis existo, ut quidpiã secure tibi ad interrogationem respondere possim: crastino autem fortassis potuerim, simul ac conspexero omnia, quæ nocte nequaquã dicenda cõtingent. Ergo cum sub auroram aduentassem, & ijs conspectis diligenter asseruari rursus si quid de lotio interea reddidisset: iussissem, circiter horam quartam rediturum me dixi. Itaque mox ut tum urinas conspexi, cum redissem, tum pulsum ictus subinde plusculum immoratus tetigissem: tertiam quartanæ inuasionem sub eandem ferme horam ad futuram esse illi constanter asserui. Ego itaque cum dicto recessi, paulo autem post ad inuisendum Eudemum aduenerunt cum Sergius, tum Paulus qui non multo post tempore elapso prætor urbanus factus est, & Flauius qui & ipse cõsularis cū esset, circa Aristotelis philosophiam acri studio incubuerat, sicut etiam num Paulus. Quibus cum omnia quæ ad me pertinebant: Eudemus enarrasset, hodiernam prædictionem de futura inuasionem eum merore afficere dicebat, tamen si nihil setius diligenter obseruaret, queminã tandem euentum res sortitura esset. Enim uero cum circa eandem horam qua præce-

GALENILIB. DE PRÆNOSCENDO.

dentem ingruerant, etiam num illa accessio inuasisset. Eudemus quidem tum ipse admiratione afficiebatur, tum uero omnibus eum inuisentibus meas prædictiones notas faciebat. Hij autem propemodum omnes erant, quicumque in urbe Roma tum dignitate, tum doctrina longe cæteris præstabant. Boethum itaque cum me ad summum in anatomica speculatione exercitatum audiuisset, iam me rogasse contigerat, ut tum de uoce, tum de respiratione quo pacto fierent, & quorum instrumentorum adminiculo perficerentur, quidpiam ostenderem. Vt igitur meum nomen cognouit, tum hoc ipsum Paulo narrauit, tum etiam me ab illo rogatum iri dixit, ut post experientiam quidpiam etiamnum ipsi ostendere uellem, nihil etenim esse quod non spectaculo eorum quæ in dissectionibus appareret, indigeat, Paulus dicebat. Simili modo Barbarus patruus Lucij imperatoris qui in Mesopotamia uocata prouincia erat, simul etiam ipse quemadmodum Paulus: eiusce disciplinae particeps fieri præcabatur. Postea uero etiam Seuerus uir consul qui circa Aristotelis philosophiam insudauerat, animum in eam rem induxit. Quo pacto igitur quæ ad dissectiones pertinent, gesta fuerint, cum probe admodum cognoscas, breui dumtaxat recordatione paulo post futura opus erit. Interea ad ea quæ circa Eudemum acciderant, reuertor. Cum etenim à tribus quartanis conficeretur, à medicis tanquam desperatus fuerat relictus, cum iam media bruma esset. Ego autem tum quia præceptor esset, tum quòd prope eum forte fortuna me habitare contigerat, necessitatem habebam obtemperandi, ut etiam cum me bis in die uocaret, inuiserem. Porro sub eiusce temporis articulum Antigenes unus ex Quinti discipulis, qui cum Marino collocutus fuerat, de me cachinnos tollens, & qui omnium medicorum primas habere credebatur, adeo ut omnes qui plurimum in urbe possunt, curandos susciperet. (me Hercules, haud noui, quid ita sibi uideretur) eos qui me laudabant, irridens, non multo post eos cognituros fore dicebat, quem nã laudibus ferant, quando Eudemum pheretro elatum uiderint. atque cum hæc diceret interdum ad præsentem idiotas, id est priuatos homines sermonem conuertens, interdum etiam ad medicos uultum deflectens aiebat. Eudemum sexagesimum tertium annum agentem, & tres quartanas habentem, in medio hyemis curaturum Galenus se pollicetur. Tu quidem igitur o charissime Epigenes tum prædictiones post hæc in eo factas, tum medelam quam adhibui, noui satis quòd prædicans perstitisti, mihi autem inuidiæ tum primum principium factum est, cum in admiratione habitus essem, tum ob uitæ honestatem, tum propter opera quæ in arte edebam. Quippe ex tribus quartanis eam quæ primo cepit, cum in tali die cessaturam fore prædixissem, miraculo sum habitus, postquam uero etiam in tempore statò diffiniendo, in quo secunda soluenda foret, uerus extitissim, omnes obstupuerunt. Sed, etenim ut uel in tertia
saltem

saltem aberrarem, deos deprecabantur. Cum uero etiam num illa in die à me præsignata cessauisset, non de prædictionibus solum, sed etiam ob curationem gloriam non modicam consecutus sum. at uero antigenes parum absuit, quin telurem subiret, propter conuitia quibus temere me fuerat persecutus. Simili autem modo ac ipsi antigeni contigit, Martianus cuius ipsius maxima gloria apud medicos iuuenes erat sub illud tempus, & adhuc prius, eo quod maximam dissectionum peritiam habere putaretur. Quin & libri duo dissectionum ab eo scriptarum studiose legebantur. Hic (inquam) cū & ipse moleste ferret ob id quod Eudemus prædiceret, non solum laudatum iri debere me ab omnibus iuste, sed etiam oportere ut me cuncti admirarentur, non ex arte medica prædictiones has à me fieri, sed ex diuinatoria calūniabatur, qui cum à quibusdam interrogaretur, quam nam diuinatoriā facultatē diceret, interdū quidem Oonisticen, id est quæ auguria captat, interdū autem haruspicinā quæ uictimarum exta rimatur, non uero symbolicen, uel mathematicen aiebat. Postremo cū dies iam instaret, in qua perfectā absolutionē tertiæ quartanæ accessionis futuram ipsi prædixerā, apud Eudemū tale quid factū est. Circa horā nonā ad inuisendum Eudemū Martianus profectus non paulo uehemētiorē, sed ualde multo præcedenti accessione præsentē exacerbationē existere cū dixisset, cōfestim iultu hilari, & splendido recessit, cōspicuo præ se ferens quod gestiret perinde ac si prædictio à me facta, mēta deprehēsa fuisset. Sed etenim cū Eudemus illa die morbi ferendi facilitatem quādam qualē nunquā antea persensisset, ut audacter cōfideret, quod minime (quod ad prædictionē attinet) fallēdus essem, operiebatur, ut alius etiā medicus ad eū uisendū proficisceretur. Cū autē non unus solus sed bini, & terni sese cōtulissent, quippe obseruabant omnes, quē exitū prædictio sortiretur, deprecātes, ut saltem uel in tertia quarta na quæ reliqua erat, tū in prædictione laborer, tū in curatione illi adhibita falsus inuenirer. Eudemus itaque ut & illi sententiam suam ederent dignabatur. Sed enim cū eādē respōsionē audiuisset, quā Martianus fecerat, & simul illos Martiano hilariores factos animaduertisset, ipse quoque percepit quod ipsi etiam gaudio exilirent: perinde ac si tum prædictio, tum curatio à me factæ frustratæ euassissent. Porro cum ego præter morem solitum cunctarer in quadam uisitatione detentus, crebro ad me uocandum famulos misit, cū prope habitare (ut dixi) leuitatē in ferendo morbo quam habebat, à me iudicatum iri uolens. tandem cum aduenissem, ille nec quoad sederem sustinens, manū porrexit iubens, ut pulsus tangerem. Ut uero contigi, me rogabat cum studio, quid nam tandem annunciarem. at ego leniter arridens, quid aliud quā bona? (inquam) qualia hæc sint, dixit ille, speciatim mihi expone. Ego autem suscepi, an non satis tibi superque est, cum summam & caput ipsum as-

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO.

fatim audieris, ut de futuris gaudeas: nullo pacto inquit: namque etiamnum secundum partes audire gestio. Quando igitur ita uis, audi inquam. hac nocte perfecte ab omni morbida affectione liberaberis, & tum ab accidentibus quæ nunc te præmūt, tum etiã à futuris solutio consequetur. atque hoc (dixi) nuper mihi per pulsum citationes natura quæ tuum corpus dispensat, significauit quam concitatam conspicio, perinde ac si omne uitium contentum in humoribus, ex corpore extrudere contēdat. Excipiens ille quomodo igitur (inquit) à natura hoc tibi significatum esse dicas, non enim locuta hæc exposuit: mihi responde. Omnino enim nosti, quod tuum magis sermonem, quam omnium horum frigidorum medicorum sequar. Quoniã (in quibus) lationem arteriarum in sublime extulit longe plus, quam utramquæ aliarum dimensionum quod perpetuo facere consuevit, quando à corpore excernere nititur quod noxium est. Hæc cum dixissem, suscipiens Eudemus dixit, sed quandoquidem complures excretionis uias natura secuit. namque & uomitus, & aluus disrupta, quin & ocyus urinarum copia, nec non sudoris multi excretiones, adhæc sanguinis è naribus defluuia, item marisca consueta repente profluens euacuationem subitam operari cōsueuerunt, tuæ utiq; artis proprium fuerit, ut mihi euacuationis speciem interpreteris. Cum sanguinis fluor è naribus futurus est (inquam) hæc & hæc signa præuia præcedunt, sicut & sudorum hæc. Quin etiam in sermone apposui signa, quæ ad uomitiones futuras præcedere cōsueuerunt. Sed enim euacuationis copiosæ per uentrem futuræ, & decretoriæ nullum signum peculiare habemus, sed ex eo quod nullum aliorum adsit, consequens sane fuerit, ut hoc in te futurum esse speremus. Tū ille dialecticis inquit rationibus id quod fieri debet, inuenisti. Hæc quidem inter nos sub uesperam discernimus. Cum autem diluculo ad eum uisendum aduenissem: ipse tu prædictionis caput audiuissti, cum non mediocriter (ut solebat) loqui philosophus sustinuisset, sed exerta uoce ad omnes nos amicos ingrediētes, uociferaretur, quod Pythius apollo Galeni ex ore ægris uaticinia reddere uoluisset, cum hoc simul quod eos medicaretur, & perfecte in die præfata sanitati resferret. Ergo solutionē morbi quæ facta est, (integre enim iã ualere me sum persuasus,) cū ex multo ante tēpore pronūciaisset, curationē simul cū præfatio adhibuit, mequæ ex tribus quartanis liberauit, in quas cū ex intēpestiua potione theriaci medicaminis incidissem, postquæ tēpus illius exhibendi factū est, hic nihil illis muscitātibus exhibēs me incolumen perfecit, cum tamē ab eis irrideretur, si quidē per hyemis tēpus senē uirū tribus quartanis laborantē sanaturū se arbitraretur. Porro medicæ artis idiotæ cū hæc audirēt: oēs gaudebāt, eo quod cōmune bonū euasurū me ijs qui Romæ agerēt, persuasū habebāt, at uero Martianus nō solum medicus, sed etiã nū amicus, cū pronūciationē de agitatione in

arterijs facta, quam illi tumultuariã existimãtes, ut nõ decretoriam pertinuerant, à me habitã audijset, & Eudemum offendisset qui exacte secũdum naturam sese haberet, laudare quidẽ nec uerbo tenuis, me sustinuit, cum autem ad Sandalarij apollinis tẽplum descẽdisset, forte obuius mihi factus est, mox autẽ nequidquam me salutato, ut de more habebat, rogauit utrum legissem librũ secundũ de prædictionibus Hippocratis. Deinde uero cum annuissem ego, & quòd mihi recte nonnulli medicorum pronunciare uiderẽtur, nõ esse genuinũ Hippocratis id opus, omnino ergò (inquit) cognoscis quæ in eo scripta habentur. Ego autẽ talia (inquam) non uaticinor, sed quorsum hoc à te dictum est, tum ille modo se ab Eudemo digressũ fuisse retulit prædicante, quòd hesternã uespera cum pulsus tetigissem, excretionẽ per infernam aluum futuram prædixissem, ita ut post hac non amplius feбри corripetur. Ergo hæc illo dicente dumtaxat respondens ego ab Eudemo non autem à me hæc audiui, confestim præterij, profectusq; ad Eudemum narraui quòd factum esset, & malitiã medicorum qui præcellebant, admiratus sum. Ille autem merito mihi hoc ita contigisse retulit, causas multas afferens, quas propter qui in hac patria medicinã exercent, ad summum malignitatẽ euaderent, atque eas omnes ordine in hunc ferme modum persecutus est. Nequaquã existimes quòd boni uiri in hac urbe improbi euadant, sed enim quicumque mali esse præuenere, rerum gerendarum materiam hic (lucra in quã multo maiora quàm quæ in externis urbibus habeant) inuenerunt. Quin & pleròsq; diuites effectos conspiciẽtes, eorum actiones multiplices emulandas sibi proposuerunt, ita ut ex quã plurimis causis operæ precium sit, ut in extremam malitiã proficiãt, quarum tibi nonnullas recensẽbo: ut pote qui ex multo tẽpore periculũ fecerim. Nõ enim solũ natura, nec rerum dumtaxat ex quibus lucra comparãtur materia, improbitatem auxit eorum, qui suapte sponte sunt improbi, sed etiã disciplina uiarũ imposturæ consecuta est, quas uidebãt ab ijs qui sibi similes essent, exerceri. Deinde q; in emulandis ijs exerceantur, quòdque si ab aliquo forsam ueteratoriam facere fuerint deprehensi, ad alios qui eos ipsos non cognoscãnt, transitum facere possint, quibus tutius exhibeant quæ primum infeliciter obtulerunt. hoc (inquam) non utique exiguam uim habet, ut minime unquam imponendi finem faciant, & fucum facere quiescant. Sed uero qui in paruis ciuitatibus uitam agunt, cum nec à lucrorum magnitudine, tanquam esca alliciantur, quẽadmodũ qui Romæ sunt, & facile à ciuibus cognoscãtur, tãet si uel minimũ quid deliquerint, in exercitatã cõtẽplationẽ habẽt. Enim uero hoc in loco q; nõ cognoscãtur ab omnibus quæ singulis diebus ueteratoriã faciẽtes agũt, malitiã naturæ eorũ nimium hoc adauget. Imponunt enim ijs qui eos ignorãt, q; eos ante nunquã cõspexerint, & maxime cum illos cõtra nonnulli propter

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO. 22

simplicitatē morū remordere non possint. Quēadmodum ipsi inter se, uel si minima quapiā iniuria afficiātur, mordēt. Quēadmodū ergo apud nos qui latrocinia faciēdo grassātur: cū alijs iniuria faciēda est mutuā inter se opē ferre cōsueuerūt, sibi ipsis autē parcūt, ad eūdē modū eorū nihilo ab similes sunt, qui cōiuratiōes in hac urbe aduersum nos faciunt, sed enim eo solū a latronibus differūt, q̄ per urbē nō in mōtibz malitiā exercent. Hæc cū dixisset, ast ego sepius (inquam) iam propositū meū te audiuisse arbitror, q̄ simul ac seditio in patria mea quæ nunc uiget, quieuerit, cōfestim me ab hac urbe profectū cōspicies, & exiguo adhuc tēpore hic commorabor, ita ut ocyus ab astu & nequitia horū improborū hominū faceſsam. Sed nesciūt illi hoc tibi datū esse. Eudemus dixit, quod si forte nouerint, quēadmodū ipsi mētūtur omnes, simili modo te mētiri existimabunt. Et sicuti ipsi inopes, & indocti existentes, cum in proprijs patrijs discere nō possint, eo q̄ alia (quæcūq; prædixi) defraudātes cognoscantur, in hanc urbē sese cōtulerunt, ad eum modū alios in eā fuisse profectos arbitrantur, ita ut abire nolint, priusq̄ argentum copiosum cōflauerint. Quod si a ciuibz genus tuum, & possessionē audierint, q̄ ex inopibus nō sis, omnino hoc a te propterea ut audituri decipiantur, cōmentū fictū fuisse dicent. Quæ enim ipsi fecissent, hæc de omnibus suspicantur. Hæc cum Eudemus dixisset, & alia id genus, quin & adieciſset præterea q̄ si minime fraudibus nos lædere, & circūuenire possent, ad insidias per uenena cōuertantur, & inter narrandum iuuenem quēdam qui annos decē circiter ante in urbem sese cōtulerat, cum artis apparatus ipsi operibus perinde ac ego: ostenderet: ab illis una cum duobus famulis, cum quibus uenerat, uenenatis portionibus fuisse sublatum retulisset. Gratias tibi ago (inquam) charissime magister, quæ omnia quæ ad eorū improbitatē attinēt, mihi ennumerasse nō piguit. Ego enim in tuto me ipsum seruabo, & sedulo hoc agam, ne cominus aduersus eos cōgrediar, & in peritiam eorū præcipitē operatus, ab hac ingenti, & quæ multorū hominū millibus scatet urbe, ad paruā & quam pauci numero hoīes incolunt recedā, in qua oēs nos ipsos mutuo cognoscimus, tum ex quibus parentibus nati sumus, tum uero quonam pacto de litteris, de facultatibus, de moribus, de uita habeamus. Ergo ad hoc cōuersus ignoratiā eorū, & improbitatē redarguere nihil curauī, sed prædictū iuuenē ad quē cōfestim cū aduenisē, in prima die accessiōis quartanæ iuasionē factā fuisse asserui, in manus susceptum curauī, statim morbi solutionis tempus (sicut in Eudemo feceram) prædicens. Quid quod a te rogatus hominē quendam Charilamponis cubicularij, quemadmodum Græci omnes huius tēporis nūcupant, uel somatophylaxis id est corporis custodiā agētis, (ut qui curiosius Attice loqui uolūt) in neruo percussum sanauī, cum nullus ex medicis qui in palatio uersabantur, hoc facere posset.

Et post eū in Sādalario aliū rhetoris Diomedis famulū, cuius morbi dispositionē nec probatissimi ex aīla inuenerāt, sed per cōtraria lōge setius q̄ par erat, curationē faciebāt, paucis diebus sanauī cū diurnū fore morbū prædixissem. Sed & inēite æstate in ijs qui Romæ primas tenebāt, tū prædictiones tū curatiōes magna laude dignas perfeci, unde magnā gloriā apud oēs (ut nosti) cōsecutus sum, & magnum erat ubiq̄ nomē Galeni. Sed enim una cū gloria simul inuidia augebatur ab illis orta, qui seipsos quidpiā esse existimabāt, ut qui pote a me in quacūq̄ artis parte uincerēt. Qua propter urbē circū cursim perambulantes, cū alius aliud quid calūniaretur, dicebāt hic quidē q̄ forte fortuna hūc quēpiā persanassē, cū temerario & periculoso curationis modo usus fuisset, alius autē uitio dabat, q̄ ex diuinādi arte nō autē ex medica cōsideratiōe prædictiones fierēt. accessit præterea quæstio quā cū stoicis & peripateticis habui, cū Boethus eos simul in unū cōgregasset, ad hæc etiā Iusti uxor quam cū tabesceret absq̄ hoc quod particula aliqua affecta uideretur, nō solū amare, sed etiā cuiusnā amore teneretur deprehēdi: atq̄ paulopost unde hoc inuenirim dicitur. Porro certamē quod aduersus stoicos & peripateticos gessi, cū alij nōnulli simul cū illis præsentes tū medici tū philosophi interessent, prius tibi in memoriā referā prosequēs, unde habuit exordiū, ut si aliquibus dignis horū sermonū cōmunionē impartiri uelis, hoc cōmētariū seriē omnem rerū gestarū cōtineat, & nequaquā ipse negotiū habeas, in enarrādis omnibus quæ tū per opera medicæ artis, tū per dissectiones & sermōes super ijs habitos a me sunt gesta, cū inuidos medicos & philosophos redarguerē. Quippe ab illis laceffitus ad hoc deueni, cū Homerus me docuisset: hominē ulcisci quicūq̄ prius molestus esse pergat. Tale igitur principiū conuersatio cū illis habuit. Flauius Boethus uir cōsularis quātū quidē rerū pulchrarū cupidus esset, & discēdi studio teneretur, etiā tu nouisti, præceptore is utiq̄ Alexandro Damasceno qui etiā nū Platōnis scita nouerat, sed Aristotelicis magis placitis adhærebat: utebatur. Quādo igitur me admonuit, ut per dissectiones edocerē, quo pacto uox atq̄ respiratio fierēt, tū hædos, tū sues multos comparauit. Quippe simijs nihil indigere dissectionē dixi, cū similitē cōstructionē partiū nō adeo hæc animalia solū, sed etiā oīa ferme pedestria obtineāt, tæctsi ex omnibus ferme quadrupedibus: quæcū que uocē magnam ædunt, lōge utiliora ijs habeantur, quæ uoce exiliori sunt prædita ad exhibēdum assumpta demōstratiua, ut fides quæstionis propositæ haberetur. Porro in ostensione quæ fieri debebat, aderāt cum alij nonnulli, tum Adrianus rhetor nōdum sophistam agens, sed adhuc cū Boetho uiuēs: & Demetrius Alexandrinus Phauorini sodalis qui publice singulis diebus secundum formam dictionis Phauorini ad propositas quæstiones dicebat. Enimvero cum antequam ad dissectionē fa-

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO.

ciendā me accingerē, dixiſſe q̄ ipſe quidē oſtenderē, quæ ex diſſectione apparerēt, quæ uero exinde concluderentur, ratiocinari non adeo me ſolo melius, ſed maxime ex omnibus hoc facere magiſtrum Alexandrum poſſe ſperarem, alij quidem omnem ſermonem ut modeſtum acceperunt, cum honorem Alexandro haberent, & ſimul ut progreſſus ſine contentione ad totam ſubſtantiam fieret. Cognoviſcis enim q̄ hoc affectu ab omnibus Alexander notaretur, quemadmodū tū etiā aperte monſtrauit. Nā cum ego neruulos quosdam minutiſſimos oſtendere promiſiſſem, ita ut trichoidēs, id eſt capilliformis quædam cōiugatio muſculis pharingis enaſceretur, alijs quidem ex ſiniſtris partibus prodeuntibus, nonnullis autem ex dextris, quibus uinculo interceptis, uel ſectis, inuocile animal euaderet: cum tamen nihil (quod ad uitæ functiones attinet) læderetur, ſuſcipiens Alexander antequam hoc oſtenderetur, hoc primo dixit, ſi tibi concedatur oportere nos, ut credamus ijs quæ per ſenſuum internuntium apparēt. Quæ cū ego audiuiſſem, relictis illis diſceſſi, unū ſolū locutus, q̄ falſus cogitatione eſſem, cū ad agreſtes Pyrronios de omnibus hæſitantes me uenire nō putaſſem, aliter enim non in eum coetum me cōtulīſſe. Porro poſtq̄ ego illinc abiij, cum alij, tum uero Adrianus, & Demetrius Alexandro ſuccenſuerunt, qui cum ſemper inimico animo aduerſus illius cōtēdēdi libidinē affecti eſſent, probabilem tum occaſionem habuerunt, ut eum uehementer reprehenderent. Poſtq̄ autem omnibus bonarum litterarum ſtudioſis, quotcunq̄ in Romana urbe erant, hoc innotuit, & Seuerus, & Paulus, & Barbarus, omnes nimis adeo eum obiurgauerunt, & præſentibus ipſis diſſectiones fieri uoluerunt: cum ad hoc ipſum munus omnes alios quicumq̄ tum in re medica, tum in philoſophia præſtabant, in unum cōgregaſſent. Enimuero cum pluribus diebus conuentus ageretur, & oſtendiſſem ego quod inſpiratio diſtincto thorace fieret, expirationis autem cum contrahitur. Quin & muſculos laringis & præter hoc neruos qui in eos diſfunduntur, quod exortū ex ſpinali medulla facerent, commonſtraſſem. Et quod latius ſpiritus ad extra non uiolēta, expirationē nō ſonorā operaretur, uiolētā autē eſſe reliquā, quæ cū fragore perficitur, quā efflationē noiāmus. atque item præterea inſinuaſſem: q̄ hæc ſola talis in egreſſu per guttur percuffa à neruis in chondro, id eſt in cartilagine exiſtētibus uocē ederet, & q̄ hij à muſculis mouerētur, & quod in ſuper nerui eos mouētes, cū male affecti euaderēt, inuocilitatē efficerēt, & tādē cū oēs qui obloquerentur (quādo hæc oſtēdebā) redarguiſſe, Boethus ut eorū omniū cōmentaria haberet, me rogauit, cūq̄ ipſe amanueſes miſiſſet, qui per notas ocuus ſcribere conſueuerunt, oīa tū diſputata, tū oſtenſa illis dictaui, nequaquā prouidēs: ſi plerisq̄ ea cōmētaria propalaturus eſſet. Et hæctenus ō Epigenes nullus ijs contradicere auſus eſt, quamuis interim in

medio anni quindecim fuerint elapsi. Nā tāctsi cōplures cōtradidere laborarunt, & operam suā præsiterunt, ut uel hoc solum quod contradixerint, audiantur, nunquā tamē scripta hoībus studiosis iudicanda producere ausi fuerūt. Ergo quod superest, de cætero (quod pollicitus sum) tibi enarrabo historiā, quam præsenti sermoni apponere oportet, maxime quoniam nonnulli medicorum sophistarum enarrantes quānā ratione amorem pellicis paternæ inuenisse se Herasistratus scribendū sibi putarit, per hoc quod arteriæ adolescentis ictibus quibusdā amatorijs personarēt, ex pulsibus id inuētū esse dicere sustinēt, & q̄ paternā pellicē amaret. Ego uero quo nā patet Herasistratus hoc cognouit dicere non possū, quo nā modo autē ipse cognouerim, iam tibi referam. Cōuocatus quidē sum ad inuisendā mulierem, eo quod noctibus uigilare diceretur, & se ipsam momento in uarias decubitus formas transmutteret. Porro cum eam febrī uacantem inuenissem, interrogauī de singulis particulariter & sigillatim quæ ipsi contigissent, ex quibus causis peruigilium contingere nouimus. Ea autē uix uel nequidquam in totum respondebat, præsē ferens quod frustra interrogaretur, & postremo cum se in aliam partem cōuertisset, & superieclis uestibus se ipsam totā corpore uniuerso contexisset, & alio exiguo reticulo caput obuelasset, decubuit perinde ac ij qui somno indigent. Cū igitur inde ego abiissem, duorum alterū eā pati cognoui, uel quod mœrore propter atrā bilē afficeretur, uel quod alicuius rei tristitia affecta confiteri nollet. Quapropter in diē posteram distuli, ut exactius super ijs cognoscerem, quo cum abiissem, primum quidem famulam quæ hostium obseruabat audiui, quod eam modo conspicerē impossibile esset. Porro cum secundo adueniens hoc ipsum iterum audiuissem, tertio rursus redij, dicente autem famula ut recederem, eo quod mulier molestari nollet, & cognoscens quod me discedente ea tum lota esset, tum uero consuetas dapes ingessisset, postridie ueni, & cum solus multifariam cum famula collucutus essem, aperte cognoui quod aliquo mœrore uexaretur, quem forte fortuna inueni, quali subinde fortuna Herasistratum usum fuisse mihi persuadeo. Nam cū nullo affectu urgeri corpus mihi ante persuasum esset, sed quod animali quāpiam animi sollicitudine mulier præmeretur, forte ita contigit, ut in eodem subinde tempore, quo ad eam uisendam fueram profectus hoc amplius confirmaretur: cum quidam ex theatro adueniens saltantem se Pyladem conspexisse retulisset, quippe mox ipsi tum uultus, tum color permutatus est. Ast ego cum hoc cōspexissem, carpo mulieris inijciens manū, pulsum inæquale subito multipliciter factū deprehendi, qui sane pulsus animam conturbatam, & tumultu affectā demonstrat. Idē ipse illis etiam qui circa rē quāpiam solliciti uersantur: cōtingere solet. Postridie igitur cū cuidā meorū famulorū mādassē, ut quādo

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO.

mulierem inuisurus uenisset, modico spatio transacto subintrans Morpbum hodie saltare diceret, quo nunciato pulsum minime peruersum offendi. Simili autem modo etiam die sequenti cum de tertio saltatore nuntium defferri iussissem, pulsusque perinde nequaquam uersus persitisset, in quarta nocte exacte de ea re mecum constitui, cum nimis admodum pulsum multipliciter turbatum obseruasset, quando Pylades saltare nunciatus est, atque adhuc modum quod Pyladis amore flagraret deprehendi, atque hoc cum sequentibus diebus exacte obseruatum esset, ita se rem habere firmiter deprehensum est. Nec dissimili modo seruus dispensator cuiusdam ex diuitibus, cum simili morbo præmeretur, à me agnitus est. Nam cum rationem redditurus eorum quæ dispensauerat, mœrore afficeretur, ob id quod non modicum argentum ad summam integram desiderari sciret, tum curarum æstu pressus uigilabat, tum uero mœsticia affectus tabescebat. Cum igitur domino eius nullum corporeum affectum esse prædixissem, senem me ita cogitare simul admonui, quod cum ipse rationes pecuniarum quas credidit, ab eo repetiturus esset, idcirco seruus pertimesceret, & propter hoc mœsticia afficeretur, cum nosset in illis non modicam summam quæ deesset inuentum iri. Cum autem ille probe coniectasse me, & acuram tetigisse dixisset, hoc consilium cepi, ut certioris dignotionis gratia ipsum admonerem, ut quantumcunq; argentum collectum haberet, hoc posceret. ne si forte ipsum subito mori contingat, perderetur, cum in alium famulum dispensatio translata esset, cuius periculum non fecisset, ab eo namq; nihil opus sibi esse, ut rationes repeteret. Porro cum herus hæc eum allocutus esset, persuasus quod non foret requirendus, & propter hoc à mœsticia omni immunis factus, in tertia die habitudinem corporis secundum naturam recepit. Ergo cum mecum ipse causam perquirerem, propter quam priores medicos, tum prædicta mulier, tum famulus cuius modo mentio facta est, latuissent, cum ex communibus ratiocinijs argumentationibus ue hæc talia inueniantur, tametsi exiguam scientiam medicæ contemplationis habeant. Equidem ita id potissimum in causa esse mihi persuadeo, quod nullam cognitionem obtineant eorum quæ corpus propter animæ affectiones pati consuevit. ut pote qui uel illud forte nequaquam cognoscunt, quod propter certationes contentionesue: & pauores repente animam conturbantes pulsus peruertuntur, quod cum Herasistratus nosset, cum in eadem domo mulier simul cum ægro incoheret, facilius nimirum inuenisse potuit, ut qui frequentius iuuenem conspiceret posset, non utiq; pluribus diebus elapsis, quemadmodum Pyladè ego: qui nec tum apparens, sed dumtaxat auditus, mulierem turbatum iri fecit. Nugas igitur longas agunt, quiesse pulsus quosdam qui amatorio rythmo, & modo moueantur, existimant, ut pote qui nullum esse amoris significatiuum pulsum satis cognoscere possunt. Et

quod cum anima perturbationibus cietur, quacunque ratione affecta, pulsus alteren-
tur, ita ut nec æ qualitatem naturalem, nec ordinem obseruent. Vnico igitur dum ta-
xat apposito ex quo confestim quidem Boethus obstupuit, cū autem audisset, quo
pacto inuentum est, non amplius admirari se dixit, sed potius tanq̃ imperitos despice-
re eos, qui ita id theorema enūtiatumue ignorarent, ad aliud quidpiam enarrandum
trāsibo. Nam cum alter filiorum eius ægrotasset, deinde uero cōualuisset, morbusq̃
subinde reuersus esset, & postea iterum quieuisset, & post hæc rursus puer denuo
febriticare cepisset, atque ego dicerem, quod ipse clāculū comederet, nā quæ in aper-
to darentur: præter quàm quod qualitibus cōuenientia existerent, etiam num quā-
titate commoderata essent, matrē pueri custodem instituit pollicitam, q̃ cum exacte
custodiret, ita ut per totam diem assideret, prohibitura ingredi eos, qui in domum illā
ubi is lecto decūberet, introire uellent, cum cubiculum eius interne ab ea diligenter ob-
seratum & oclusum esset. Postquam quaternis diebus in hunc modum in custodia
habitus per noctem calefactus est: Boethus ægre ferens me suscepto ad uisendū pue-
rum in domum ducebat: eum uero comitabantur omnes quicunque per uiam obuiam
se se tulerunt, in quibus eras tu. Porro ingressus offendi puerum, qui simul ex cubicu-
lo cum matre ad aliam domūculam processerat, in qua erat lectus, super quem ma-
ter pueri sedebat, scabellum autem quoddam paulo infra medias lecti partes iunge-
batur, in quo puerum super reclinatum obseruabat, ut nullus ad eum accederet. Ad
hæc uero cathedra una scabelli erat, qualem commensuratam, & mediocri magnitu-
dine in collo supra se ipsa habere solent, è regione autem scamni ad lecti supernos
fines sibi ipsis proxima bina sedilia iacebant, super quibus Boethus cum nos sedere fe-
cisset, & ipse iuxta uxorem sessitasset, adduxi (inquit) hūc Galenum, ut a te audiat
de exacta custodia, quæ in ijs diebus puero adhibita est, ut nihil in uictu deliquerit, at-
que ut primum conspiciat, num quid reuera per noctem febricitarit, uel tu cum mi-
hi eum calidiorum factum retulisti, præ formidine falsa cōiectura ducta fuisti, ut fe-
brem esse putares calorem: qui propter aliam causam forsitam fuerit subortus. atq̃
ita ut quonam pacto peragat nobis exponat, & ut simul cuncta quæ ad eius uictū
attinent: te edoceat. Ergo cum ego in carpi dearticulatione pueri arteriam tetigis-
sem, ipsum sine febris perstare dixi: adeo ut inde mihi cauillorum principium, quibus
me præstringerent, illis suppeditaretur, qui me uatem & diuinaculum nuncupare so-
lent. Suscipiens igitur Boethus dixit, & ego apud illos (ut nos si) te uatē uocare cō-
sueui quando tale quid dixeris, quale impossibile esse ut per artis medicæ theorema-
ta hoc est præstita cognoscatur, qui tibi in arte sunt emuli asseuerant. Sed enim ha-
ctenus omnia talia (dixi) me tibi monstraſse memini, ut per inspectionem medicā in-

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO.

ueniantur, præterquam q̄ plerique medicorum ea ipsa scripta in commentarijs reliquerint. Ergo cū omnes ut iam diuinationem ederem imperassetis, ego uos subinde præcatus, ut dūtaxat adhuc semel mihi pulsus pueri explorare liceret, postq̄ hoc feci: testatum habebis (inquam) ó Boethe neminem me tecum ueniente cum per totum itineris spaciū mutuo inter nos collocuti fuissetus, mihi dicendum uaticinium præuicissse. Cū is itaque se testaturum cōcessisset, nosti quo pacto ego leniter arridens, attendere, & porrigere ad audiendum aures præcepi, cum tale quid uatis effatum esse dicerem. Huic (inquam) Cyrillo hac in domo quidpiam eorum quæ edendo sunt, absconsum est, ut quando in balneas mater eius proficiscens domum clauscrit, deinde ut res sit tutior in seram hostij iniecta clauē, fores exacte ob signauerit (hoc enim singulis diebus ipsam facientem audio) eius gnatus eo quod occultauerat arrepto, ad eū modum sine arbitris ingerat. Hæc cum Boethus audiuisset, cōfestim impetu ad puerum facto, cum loco corripit, & eo in lectum translato, sterni scabellū iubens, quod occultum fuerat inuenire conabatur, perinde ac si mox apparere deberet. Postq̄ autem tū lodices omnes, tum substerniculum excussum est, rursus imū ex tomento stramentum excuti præcepit, deinde cum cathedrā extulisset, sedulo cōsiderabat, nūquid quidpiam subtus occultum palam appareret. Porro cū nihil osetius nec sic quidquā apparuisset, translato ex lecto puero in scannum: & lectum omnē denuo excutiens, reuoluensque rursus sterni præcepit, & cum risu me subinde respiciens, quid nā (inquit) tandē nunc dicit uates? Ego autem admiratus quod nihil occultum reperisset, quibus in locis putauerat, quod solum inquisitum non fuerat, cum nullus in eo quæsitum contineri suspicatus esset, sublatum excussi, hoc autem exiguum prorsus erat matris suæ reticulum quod super cathedram iacebat, eo autem excusso panis particula ab eo contenta in tellurem cecidit, quod cum euenisset, uos omnes una cum Boetho ridentes, & uaticinium commendantes, maximam uocem & plausum extulistis. Enimvero Boethus qui super oēs risu diffusus fuerat, admirabatur quo pacto quod absconsum est edendo aptum: pulsus significare posset. Sed enim quod facturum puer foret, cum mater iret lauatum, à me significatum est. Itaque ad eum hunc in modum respondi: ó acerrime hoc non cognoscentibus pulsibus Galenus conieclauit, nam ianua exacte occlusa ut per multum ocium se puer licenter ingurgitare posset, non arduum erat conijcere, sed enim quod quidpiam clanculum absconditum esset, & quod illud quod occultum est, edendo sit aptum, pulsus mihi non annūciavit. Verumtamen cum turbatos eos conspexissem: percepi (quæadmodum in muliere amante, & in seruo domino rationem reddere timente) eam turbationem ob aliquem animalem affectum fieri, præsertim cum perfecte sine febris in totū puer per-

sifteret. Rogabis forsam quibus coniecturis motus, edendo esse quod fuerat abscon-
 sum asserui, audi igitur. Cum causam dicturus puer non sit, nec luctari, uel pancra-
 tio hoc est quinquertio experiri debeat, uel omnino ostentationem quampiam sit fa-
 cturus, qua uel anima alijs, uel corpore præstare censeatur, nec in totum de aliquo
 fuerit obiurgatus, animæ turbationem ex cibi importuna assumptione fuisse factam
 coniecimus. Cum ergo Boethus hæc audiisset, per deos nequaquam admiratione af-
 fici se dixit, si hac ratione medicamenta, & curationes quas nullus medicorum no-
 uit, cognouisset. Conspicuum namque esse, quod nec ipsi tale opus aliquando osten-
 derunt, adeo ut me quiduis potius quam ex medica facultate eas res facere dicat. Hii
 autem non solum (inquit) ignorare uidentur, qualis nam sit pulsus eorum, qui aliquod
 certamen obire debent, uel qui de re aliqua solliciti satagunt, & conturbantur, sed
 neque si quidem aliquis eorum forte fortuna cognouisset, quæ ipse subtili ratiocina-
 tionis indagine collegisti, subinde ratiocinari possit, eo quod nec naturali prudentia
 ualeant, nec rationem exercitam disciplinæ obtineant. Sed enim (inquam) probe quod
 ad malitiæ opera pertinet, tum probe exercitati, tum utique sapientes sunt. Horum
 igitur o Epigenes ipsum te testem adhibere possum. Multorum autem aliorum nedum
 omnium: quæ in prima mea peregrinatione gessi, alios complures testes habeo, quin
 & id ipsum ab iisdem qui a me curati fuerunt, ipsi tibi audiuisse licuit. Porro admi-
 randum illud re uera fuit gestum, quod non solum me paradoxologum, id est inopi-
 na dicentem, (ut complures medicorum prius nominabant) sed & paradoxopœum
 hoc est inopina facientem uocari fecit. Boethi namque uxor cum in uocatum fluxum
 muliebrem incidisset, & medicos præstantes à principijs quidem muliebri quodam pu-
 dore uereretur, quorum unum iam me omnes esse existimabant, obstetricibus consue-
 tis optimisque ex omnibus quæ in urbe erant, se ipsam commisit, cum autem nihil iuua-
 retur, omnibus nobis congregatis, quid nam faciendum foret, Boethus considerabat.
 Postquam autem omnes in hoc conuenimus, ut iuxta traditam curationem tum ab Hip-
 pocrate, tum ab optimis medicis qui eum secuti sunt: cuncta fierent, atque ipse digna-
 retur, ut frequenter ego famulas illi ministerium præstantes inuiserem, & ut mate-
 rias particularium præsidiorum uiderem, ad uniuersalem scopum respiciens, cuius
 hoc erat caput, ut non solum uteri loca, sed etiam totum corpus desiccaretur. Quin
 & muliebribus locis astringentia unguina adhiberem, ad hunc modum faciebam.
 Sed enim postea quam cum hæc rite fecissent, morbus in deterius abire apparuit, me-
 rito omnes nos ambigere cepimus, dum aliam curationis rationem quaerimus, ad quam
 subinde transiremus, cum nullus nec per rationem inuenire, nec meliorem curationem
 per experientiam meminisse posset, quam eam quam optimi medici confiterentur. Por-

GALENILIB. DE PRÆNOSCENDO.

ro cum ita res haberent, tumor quidam sub hoc tempus in uentre uisus est, qualem mulieres grauidæ habere solent, adeo ut foeminarum nonnullæ quæ eam curabant, quia reuera concepisset, intumuisse uterum existimarent. Haud tamen quisquæ ex alijs medicis ita persuasus est. Nam defluxionis muliebris notæ quæ per singulos dies excernebantur, huic opinioni contrarium testabantur. Ergo cum ea matrona cui eius seruandæ cura commissa erat, & quam optimã esse crediderat, perinde atquæ in prægnationibus fieri solet, tum subinde reliqua ageret, tum in singulos dies lauaret, forte ita contigit, ut in prima domo balnearum uehementissimo dolore facta, quales parientibus accidere consueuerunt, humor aqueus tanta quantitate excerneretur, ut animi deliquium passa à balneis mulier reduceretur. Porro cum mulieres quæ circa eam erant: clamarent subinde, & uociferarentur, nec ulla, nec pedes, nec manus, nec os uetriculi (quod stomachũ cõsueti more nuncupant) perfricaret, ego forte fortuna ante ianuam balnei externam assistens, ut clamorem audiui, intus insilui, cumquæ eã refrigeratam conspexissem, assumpto nardino unguento, uentriculum subinde perfricui, præcipiens præsentibus ne temere uociferantes starent. Sed ut aliæ quædã pedes calefacerent, aliæ manus, nonnullæ autem naribus suaues odores adhiberent. Tunc quidẽ igitur ocyus eam recepimus. Enimvero obstetrix magno pudore afficiebatur, cum alui tumor ob euacuationem subsedisset, non adeo quæ in partus opinione decepta fuisset, quãtũ quæ nobis fidem illi nõ habentibus aduersaretur, ut quæ rem scientificè nouisset. Ergo cum singuli ambigerent quid faciendum esset, & non iuxta eandem intentionem quam prius habuerant, mulierem curandam esse, sed ad aliud quid transcundum audacter censerent, noctu mihi cogitanti tale quid subiit. Cum animi defectus ipsi (ut dixi) accidisset, quando mulieres nihil opis afferre, sed plorantes stare dixi, & ego ipse unguento nardino in manus assumpto, uentris os, & ilia confricui, subinde recordatus sum, me quòd in ijs locis tantam mollitiem musculorum, qui in hypochondrijs sunt, inuenissem, (cum in principio ego uolentius eos perfricare in animo proposuissem) formidantem ne carne per uim pressa, aliquam particulam liuidam efficerem, à uolentia destitisse. Namque ut si quis extreme assimilare uelit, similia lacti quod ad casei genitum cogitur, non tamen adhuc coagulatum est, omnia iuxta ilia apparuerunt. Ergo immodicam humiditatem (cum affectus aquosus instar mustei lactis existeret) desiccandam fore omnes communi assensu decreuimus. Enimvero cum curationis modum inuenire oporteret, non solum ex materia quæ desiccandi uim haberet, sed etiam quæ non calefaceret, ne corpus liquefaceret, cum frigida temperaturæ immodice existeret: & maxime quoniam æstatis tempus erat, sub illud tempus nos contrarium faciebamus: in marina arena calida eam reclinari facientes. Por

ro cum cōmunius aliud quid delictum quod singulis diebus à medicis in quā plurimis morborum cōmitti solet, ratiocinatus essem, qui superfluum quidem ut excernatur, curam adhibent, ut uero similis humor illi qui excretus est, non gignatur, prætermittunt, cogitavi ut intentionem uictus facerem tum per potionem minimam, tum per frictionem totius corporis, quin & per unctionem quæ fieret non per picem, & resinam, sed ex melle solo quod plurimum quidem decoqueretur: & in tantum infrigidaretur, ut fontium latici (qualem æstatis tempore habere consueuerunt) æque algidū euaderet. Quid quod excrementiciam & superfluicam humiditatem, quemadmodum per summam cutem discutere melius esse cognoui, eodem modo ad uescicam ipsam deducere præsidij, quæ ciendi urinas uim haberent, atque ut partim per imam aluum subduceretur, diligenti cura cōniterer, satius esse mihi persuasi. Enimvero cum septem ferme secutis diebus post illam copiosam excretionem, in quibus Boethus nos omnes adhortabatur, ut tum in commune, tum priuatim aliquem curationis modum quæreremus, horum præsidiorum periculum fecissem, ipsum à presentibus tum famulis, tum amicis abducens, domi ad hunc modum allocutus sum. Cum nihil (in quibus) usque in hodiernum diem, nec in uno quopiam ex medicis operibus aberrasse me subinde probe admodum cognoscas, considera tute ipse, si decem integris diebus mihi cōcedis, ut circa uxorē tuam agam, quod si singulis diebus indies melius habere uideatur, post hæc denuo alijs totidem mihi permittes aliquid circa ipsam agere. Quod si aliud faciendum iudicas, tunc in totum ego ab ipsa perfecte recedam. Cum autē facilis mihi ipse promptèque concessisset, primum quidem medicamentum quod aquam proliceret, ad eam euacuandā exhibui, post hæc autem iussi, ut aquam biberet in qua tum asarum, tum apium decoctum esset. Postquæ autem primis diebus duobus ijs peractis nihil de fluxu apparuit, tertia rursus non multā quantitatem exhibui de medicamento quod per infernā aluum excerneret, quod prius in uterum uergebat, cum non solum per urinas, sed etiam per aluum imam subducere humorem, & deriuare uellē. Post hæc autem tum ex melle per singulos dies inunxi, tū cōfricui totū corpus imprimis quidem per lintea mollissima, deinde per durissima, tum uero carnes auicularū quæ in montibus degunt exhibui, tum piscium, qui incolunt petras. Porro cum ex ijs præsidij ad curationem uterer, nullum morbi uestigium apparuisset, Boethus ut pote qui probe nosset, quod supra quā pollicitus eram fuerā operatus, tum ut perfecte morbum persanarem præcabatur, tum ut quo in reliquum tempus nequaquam simili modo morbus subinde reuertetetur, tuēdæ sanitatis rationē formulasue præscriberem. Postquæ autem mense uix dum exacto probum uenustumque colorem exacte recepit, ut nihil à naturali habitu ad amissim interesset, nihilque subinde defluxio-

20 GALENILIB. DE PRÆNOSCENDO.

nis apparuit, quadringentos mihi quidem aureos misit, quo facto inuidiam cumulo adauxit, qua me hij egregij generosiq; medici prosequuntur, cum me laudibus commendare non desisteret. Quid quod ipse etiam quemadmodum & Seuerus Marcū aurelium imperatorem, qui sub id tempus Romæ agebat, de meis rebus certiozem facere promptus erat. Nam Lucius ab urbe peregre profectus erat propter Parthicum bellum à Bologeso excitatum. Ego autem cum eorum studium cõspexissem, ueritus ne si illi quidpiam facere præuenissent, à reditu in patriam Asiam prohiberer, admonui, ut ad breue tempus continerent. Ego namq; dixi me illis tempus dicturum, quando hoc mihi fieri uelim. Igitur ubi seditionem compressam quicuisse cognoui, subito ex Romana urbe discessi, uidelicet prætextu quòd in Campaniam proficiscerer, uno famulo relicto, qui domestica seruaret, cui præcepi ut cum nauigium obseruasset, ex ijs quæ in Asiam soluerent, die quadam accersito quopiam ex ijs qui in Beburæ uico institoriam faciunt, uenditis quæ in domo erant, confestim egredere retur, & nauim inscendens in patriam proficisceretur, recta in Siciliam nauigans. Hæc quidem igitur paulo post gesta fuere, ego autem in Capuam profectus, illinc in Brundisium festinus iter direxi. Cum autem illuc peruenissem, decreui ut in prima naue quacumq; nactus essem, siue in Durachium, seu in Grætiâ solueret, mare transmitterem: ne quis forte uirorum ualde potentum, uel ipse etiam num imperator, cum nosset me tanquam fugituum exisse, milite misso in Romam reuerti cogeret. Ego quidem igitur ad hunc modum post diem alterâ in Castiopen nauigauî, Enim uero cum amici quos Romæ reliqueram, me quærent, famulumque quem domi relicto offenderunt, interrogassent, ubi nam agerem, ubi audierunt quòd in Campania commorarer, imprimis quidem quòd est factum suspicari ceperunt, procedente autem tempore cum nec me, nec meum hominem in Roma conspexissent, fecisse me, quæ ab initio prædixeram, cognouerunt. & uix tunc omnes persuasi sunt, qui prius persuaderi non poterant, mihi re uera in animo datum esse, Romam relinquere, & nõ falso, sed ueraciter hoc dicebam. Porro non multo post tempore exacto, cum Lucius reuersus esset, rursusque belli alterius, quòd aduersus Germanos debellatum est, principium constitisset, agitatumq; esset sermone facto, de ijs qui operibus, non uerbis, tum medicam facultatem, tum philosophiam ostentarent, non pauci eorum qui circa eos aderat, me talem existere nominarunt. Ergo cum iam ab urbe extra egressi fuissent, ut bellum gererent, diffiniuissentque ut in alythia commorarentur per hymem, cum exercitum compararent, & simul in numerum colligerent, ad me miserunt iubentes, ut ad eos uenirem. Sed cum Lucius media bruma ad deos se recepisset, frater eius comportans in Romam corpus, & circa illud legitima fieri faciens, recta

iter in Germanos direxit iubens me ut eum sequerer. Sed enim cum bonus & perhumanus esset, ipsum (ut nosti) persuadere potui, ut Romæ me relinqueret. nam ocys breuique post rediturus erat. Ergo omni tempore quo ille peregre commoratus est, ego cum consuetæ malitiæ, tum medicorum, tum philosophorum qui in urbe agebant, probe memor essem, decreui ut ab ea interdum alias in alium locum me reciperem, in quo filius eius Commodus se contineret, qui sub Pytholao educabatur, qui ab ipso imperatore Antonino mandata acceperat, ut me ad pueri curationem (si quando morbo corriperetur) uocitaret. Porro cum præter omnium expectationem ipse in bello Germanico subinde moraretur, per hoc totum tempus tum philosophicas, tum medicas commentationes multas conscripsi, quas amicis postulantibus tradidi, rege in Romam reuerso, cum apud illos solos eas futuras sperassem. Nam si indignis eas tradendas fore rescuissem, utique nec illis unquam tradidissem. Indignos autem uoco eos, qui animam prauè affectam habentes, non ut discant quidpiam ad lectionem se conferunt, sed ut aliqua ex ipsis cauillari, & præstringere possint. In ijs igitur libris omnis consideratio tum prænotionis quæ per pulsus habetur, tum uero aliorum signorum quæ ad præsagia pertinent, scripta est. Ergo prænotionem quam in altero ex Quintialij filijs feci, si quidem tu ex qua nam contemplatione facta est, discere uelis, facilis utique & conspicua nimis tibi erit, cum cõmentarios de iudicationibus legeris, præter hoc quod a pueris, tum in Geometria, tum in dialectica ingenium exercuisti. Plurisque autem ijs medicis qui sese ut in operibus artis exercerent, nullam curam fecerunt: in calliditatem autem cõuersi, artem potius qua dolis, & uafrijs agerent, exercuerunt, impossibile est, ut quidpiam eorum quæ scripta sunt, uel audiant, uel intelligant. Sextus igitur adeo acutissimo morbo laborare cepit, ut septimam sine iudicio transmittere non posset. Quæ nam autem huius ipsius præfinitio sit, per commentaria de iudicatione scriptum est. In quibus etiam illud exposui, quod sepiuscule iudicatio ante prærumptur, diem nequaquam expectans in qua fideliter morbus decernatur. Hoc autem Sexto contingere posse quarta die cognoui, ut Pytholao cubiculario roganti, ut de futuris responderem, hoc ipsum prædixissem. Hic enim cum de me quod pleraque quæ sapientissimi medici impossibilia esse putabant, prænuntiassem, periculum fecisset, ideo me rogare cepit. Igitur ipsi ita subinde ridibundus respondi, quod ultra septimum diem morbus amplius procedere non posset, quin sexta uel septima omnino die iudicandus esset. Quod si in sexta iudicium accepisset, eum subinde reuersurum, si autem septimanus decerneretur, firmum iudicium habiturum, omnino autem persudorem morbum fore decernendum. Porro postquam sexto die ita iudicatus est, quemadmodum prædixeram: Sextus cum extreme contentiosus esset, ut me

GALENILIB. DE PRÆNOSCENDO.

falsum redargueret, si morbus non rediret, per singulos dies lauabatur, nec uinum bibere, nec quidpiam ingerere uoluit præter ptissanæ cremorem, uel ipsam ptissanam per se, uel cum micis panis. sepiuscule autem cum ipse panem aqua conspersisset, hoc solo contentus erat. Hæc cum usq; ad diem duodecimam fecisset, in ea meam prænotationem uicisse se gloriabatur. tertiadecima autem die, uini aquosi modicam quandam degustatiunculam bibit, cum hoc uero totã uictus rationem priori modico pleniorrem fecit, ut tamen adhuc tenuis uictus seruaretur. Sed enim sequenti die quæ à primo decubitu decima quarta agebatur, cum febrile cepisset, iussit ut nullus eius rei me certiore faceret, cum febrem uehementem minime gentium futuram arbitraretur, & quod ultra unam diem non extendenda esset. Enimvero cum procedente die semper & magis febris uires assumeret, Claudius Seuerus cum in suam ipsius domum, quæ illius ædibus erat proxima, reuersus esset, cum eum febre correptum audiuisset, ubi illum uehementer febricitantem offendit, imprimis quidem rogauit, quamnã sententiam ego de principio febris, quæ nunc ipsi contigisset, habere uiderer. Ut autem ab eo quod erat uerum edoctus est, quod scilicet contendendi studio me certiore non fecisset, quendam propere famulum ad me destinauit: ut ad inuisendum Sextum pergerem, & post hoc ad ipsum deuenirem, ijs factis me subinde rogare cepit, quid nã mihi de subuersione morbi uideretur, hoc igitur ipsi responsum dedi, quod scilicet Sexto prædixeram: q; post tres dies hæc inuasio soluenda foret, cum in ijs febris abũ de calida fieret, deinde septima post decimam die à principio iudicatum iri deberet. Sextus igitur cum suauiter nimis futuram in breui morbi solutionem audiuisset, propte mihi fidem adhibuit (nam quod quisque uidelicet cupit uehementer, hoc etiam libenter fieri debere opinatur) Seuerus autem quod quidem in eo quod Sextum à morbo incolumen euasurũ fore dicerem, nõ fallerer mea opinione, mihi credidit, quod autem ad diem pertinet, in qua exacte & perfecte à morbo liber euasurus esset, nequaquã fidem adhibuit, difficile nimis esse arbitratus, si absq; hoc quod uel sequentem diem operirer, quidpiam certum de ijs quæ in quarta die futura essent, pronunciaassem. Porro cum ita animo affectus esset, profundo mane in domum Sexti famulum qui post futuram uisitationem me obseruatum ad ipsum duceret, dimisit: ubi postq; Sextum inuisissem, ad ipsum sum profectus. aduersaberis (inquit) illis quæ heri eadem die dixisti, uel in eisdem perstabis. Enimvero cum multo amplius quam heri eadem pronunciare, & sentire me dicerẽ, post prandium rursus me uocatum iterum rogauit, si de iudicatione Sexto futura constanter persuasus essem, igitur à me audiuit, quod nũc magis quam heri, hoc illi certo affirmare possim. Cum autem ab illo iterum inquisitus essem, utrum cum ijs quæ prædixeram, eandem sententiam tuerer, uel quidpiam di-

Etorum

Etorum abrogarem, à me audiuit quòd nihil quidem illorum mouerem, sed adeo
 quidpiam prædictis apponere uellem. Ille autem rursus subinde rogare me ce-
 pit: quid nam hoc est, audiuit autem quòd cum decimasextima dies præterisset,
 sudor circiter ferme horam noctis secundam incepturus esset. Num igitur (dixit)
 hæc etiam Pytholao dixisti? ego autem tum ipsi me dixisse retuli, tum uero illum
 persuasum esse, quòd nec in prædictione, nec in curatione falli deberem. Omnino
 igitur (dixit) Pytholao imperatorem hac de re certiore fecerit, forte (inquam)
 hic dixit, mihi autem nulla cura est de gloria, quæ pro ijs rebus mihi debetur.
 Non enim circumcursitare soleo, meas tum prædictiones, tum curationes præ-
 dicans, ut maiori odio tum medici, tum philosophi me prosequantur, cum ue-
 neficum & diuinaculum me appellent, & alios id genus contra me in uul-
 gus rumusclos spargant. Vobis autem amicis quicumque ob horum imperiti-
 am, medicam artem despectui habuistis, artem dignam tum apolline, tum
 asclepio ostendo, cum eam hij medici iniuria afficiant. Quemadmodum phi-
 losophi probro philosophiam inurunt, qui cum nullo ex uulgo melius uiuant,
 seipsos nomine philosophiæ honesto nominare sustinent. Hæc igitur ego tunc
 Seuero dixi: tu autem ô Epigenes probe malignitatem medicorum ferme om-
 nium nouisti, qui palam me aberrare deprecabantur, adeo ut per totum diem
 mitterent, qui cognoscerent, ut ipsis quòd futurum esset, denuntiarent. Non enim
 rescuerant quòd Seuero & Pytholao crepusculo uespertino futurum principium
 iudicationis prædixissem. Postquam autem circa horam septimam Sextum
 noua accessione correptum audierunt, ridibundi, & ut qui gaudium continere non
 possent, omnibus obuijs (adeo ut cauillis non abstinerent) cum conuicio dicebant,
 quòd admirabilis Galeni diuinatio in contrarium euasisset. Porro cum morbi iudi-
 catio ut priori die prædixeram, sub uesperam contigisset, omnes pudore suffu-
 si gradum retro tulerunt, atque hæc quidem cum nihil mirabile prædictio conti-
 nuisset ut tibi exposui, tum per commentaria à me in primum de morbis uulgari-
 bus conscripta, tum etiam per tractationem quam de crisiibus edidi. Hij igitur
 medici non solum quæ ueteres scripserunt, ignorant, sed nec dies post septimam
 numerare nouerunt, & maxime si æger sine febre factus rursus ex reuersione fe-
 bricitat, tamen si ab Hippocrate in Epidemiarum libris omnes dies in singulis morbis
 usq; ad extremam solutionem scripti habeantur, quamuis non solum decimaquarta die,
 sed etiã sexagesima, uel octagesima solutio fieri contingat. Hæc igitur prædictio
 tãetsi mirabilis plerisque medicis apparuit, nõ tamen talis reuera fuit, ut nec curatio

Commodi filij eius cum cognitione præsentium à me facta, cum ille peregre profectus ageret. Mirabilis autem re uera prædictio fuit, quæ nunc in ipso rege contigit, cum ipse & omnes medici quicumque cum eo peregre profecti sunt, quandam inuasionem febrilem incepisse secunda & tertia die, mane & circa octauam horam opinarentur: sed omnes in hoc decepti fuissent. Enimvero priori die amarum medicamentum quod ex aloë conficitur, sub primam diei horam acceperat, deinde uero theriacã ut singulis diebus ingerere solebat, etiamnũ circa horã fere sextam accepit. Deinde autem circa occasus solis tum lauit, tum modicum quid de cibo assumpsit, sed per totam noctem torminibus factis simul cum euacuatione per infernam aluum, ut propter hoc ipse febricitare cepisset: medici qui circa eum aderant, ubi eum inspexissent, imprimis quidem quiescere præceperunt, deinde uero sorbitione quadam data ad horam nonam aluerunt. Ego autem post hæc sum uocatus, ut ipse etiam una cum alijs medicis in regia cubarem. Venit enim quidam lucernis tum primo accensis, qui me uocaret subinde, ut ad imperatorem proficiscerer. Igitur cum tres medici essent, qui mane summo & circa auroram eum inuississent, pulsusque tetigissent, omnes inuasionis principium fieri iudicauerunt. ast ego taciturnus silentio stabam, quod cum rex conspicatus esset, me subinde intuens rogauit, cur cum alij tetigissent: ego solus nõ tangerem, tunc igitur ipse ad hunc modum respondi. Cum bis iam hij pulsus explorauerint, qui forte iam in peregrinatione, quam ipsi tecum susceperunt, periculo ipso proprietatem tuorum pulsuum cognouerunt, magis eos præsentem affectionem, quæ nunc te præmit cognituros spero. Porro cum ego hæc dixissem, & ipsum me etiam contingere præcepisset, ut mihi pulsus præter cõmunem totius tum naturæ, tum ætatis modũ abesse apparuerunt ab eo pulsus qui principium inuasionis significare uideretur, inuasionem quidem nullam febris adesse pronunciaui, urgeri autem comprimique uentriculum eius ab assumpta alimonia, quæ ante excretionem in pituitam conuerteretur. Cũ autẽ dignotio subinde regi arrisisset, ita ut illi laude digna uideretur, ter deinceps dicens, hoc ipsum est, hoc ipsum est, hoc ipsum (quod dixisti) est: à frigidiori namque cibo me grauatum sentio, rogauit quid nã subinde facere oporteat. Tum igitur ego illi quæ cognoscebã respõdi, atq; ita ipsum sum allocutus, q; si quis alius esset, qui ad hũc modũ afficeretur, ipsi utiq; uinũ (quẽadmodũ cõsueui) pipere insperso epotãdũ dedisẽ. In uobis autẽ regibus, cũ tutissimis præsidijs medici uti cõsueuerint, nardino unguẽto calido lanã cõspersã, super uẽtriculi os imponere abũde est. Enimvero cũ ille etiã nũ alias hoc i more sibi positũ esse dixisset, ut si quãdo de uẽtriculo cõquereretur, unguẽtũ nardinũ purpureis uelleribus calidũ susceptũ imponeret, mox Pytholao hoc

ut faceret præcepit, & nos dimitteret. Porro cum unguentum impositum esset, & pedes calefacti fuissent ab ijs qui calidis manibus confricabant, uinum Sabinum petiuit, & pipere insperso potauit, Pytholaoq; dixit, quod unum dumtaxat medicum haberet, & hunc ualde ingenuum, perpetuoque (ut ipse tu quoque probe nosti) super me dicere perstitit, quod medicorum primus ego quidem essem: philosophorum uero solus. Quam plurimos namque non solum auaritiæ obnoxios, sed etiam contentiosos, & ambitionis studio laborantes, & inuidos, & malignos, peruersique moris expertus fuerat. Ergo (quod dixi mox) hac uisitatione nullam aliam magis admirandam equidem mihi contigisse arbitror. Nam cum omnibus qui optime artem quæ circa pulsus uersatur, exercuerunt, quæsitum esset, (quorum sane unus archigenes fuit) quòdnam esset inuasionis peculiare signum, cum nonnulli in principio contractionis arteriæ inuentum iri: quidam autem nequaquam in totum contractionem sensu percipi posse dictarent. Ego egregia quadam felicitate usus (quid enim aliud quispiam per superos dicat?) cum tactum maxime sensilem, ut uel minimas in pulsibus differentias persentire posset, sortitus essem: in tantum nonnullos medicos delinquere sum expertus, ut cum illi quosdam inuasionem corripere incipientes, in balneas lotum mitterent, uel nutriri, cibumque assumere iuberent, ego prohibuerim. Igitur cum perpetuo de me ipso periculum fecissem, quod principium inuasionis exacte cognoscerem: præcipiti quadam, & forte temeraria confidentia, sed tamen regi constanter nimis, quam primum ipsius pulsus tetigi, contrariam assertionem & pronuntiationem facere sum ausus, tum ab ea quam ipse ex se ipso opinabatur, tum uero à medicis audierat. Iam uero illud quod in Commodo accidit, maximam admirationem continere aiunt, sed enim re uera longo interuallo hoc factò inferius est. Nam cum ipse à palestra antequam cibos assumeret, uenisset, sub octauam ferme horam febris abunde calida hunc inuasit. Enimvero cum ego pulsus tetigissem, quod particula aliqua inflammatione obsessa esset apparuit. Hæc cum Pytholæus audiuisset, mirari se dixit, si tonsillarum inflammatio, pueri pulsus alterare, & peruertere posset, cum nulla alia eius particula inflammatione affecta esset. Hoc dicto illi os apperires ut inspiceret iubet. Cū autem asperæ & nimis rubentes apparuisissent, quāuis nō magnam molē inflāmatio haberet, rogavi quisuā esset, qui medicamēto stomachico, id est ori medendo accommodato, cui uehemētior (quā puerō cōpeteret) astrictio inesset, inflāmationē perfricasset. Enimvero cū seipsū esse profiteretur, qui medicamēto quod ex melle & cæra cōficitur, perfrictionē molitus esset, eū ut ad mulsā in quæ rosæ coctæ essent transitum faceret, admonui, & ut hoc solo tum per noctem, tum

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO.

per diem sequentem totum sepius simul cum nocte uteretur. Proinde cum inflammatio diluculo tertia die cessauisset, parum absfuit, quin puer sine febre esse uideretur. Ergo Pytholao persuasi, ut eum in balneum cubiculo proximum introduceret, deinde non multo post aqua ex folio uteretur, ita ut sane alia particula aquis irrigaretur: solum autem caput conspergeretur. igitur cum ipse iam opipare pransus esset, post ientaculum circa horam tertiam ania Faustina maxima sanguinis necessitudine imperatori iuncta affuit excusans quod morbum duobus iam diebus exactis non resciaisset, quodque biduo eum non uidisset, hesternam enim die post prandium se de febre qua illum corripuit, certiolem factam asseruit, alioquin conspicuum esse addidit, quod octauam horam transmittere deberemus, in qua inuasisset accessio. Igitur Pytholao ridibundus quo pacto (inquit) non Thesalicam illam diatriton transmittere debemus? sed enim hic Galenus (ait) cum eum mane inuasisset, exiguum quid ipsum febricitare retulit, tum ut rursus sub uesperam lauaretur: precepit, tum uero ut cenam acciperet, qualem cum integra ualitudine fruitur, cenare solet. Hæc cum Faustina audiuisset, exiguo illic tempore morata, medicum quendam ex methodicis qui eam assectabantur, apprehensa manu secum simul eduxit, atque una cum ioco illudens ait. Galenum hunc nosti, quod non uerbis, sed operibus uobis methodicis aduersetur. Multoties enim plerosque febrili inuasionem capi incipientes, tum lauit, tum illis uinum bibendum exhibuit, ita ut nonnullos in prima die, aliquos in tertia ad consueta munia obeunda remisit, in qua omnes uos cum primis duabus diebus in inedia contineri ægros iubeatis: ut suspectas horas lecto decumbentes transmittant suadetis. Et nunc igitur dixit scientiam firmitudinem monstrauit in puero regio, qui cum peregre profecto patre in primis duabus diebus uehementer febre correptus fuisset, (ut etiam uos hesternam die audiuisstis) tertia die nequaquam octauam horam transmittere sustinens (quæadmodum uos censetis) mox tum lauit, tum cibum dedit, aluitque, adeo ut Pytholao eius alumnus, cum circa talia diligentissimus, & maxime exactus esse soleat, ut timiditatem diligentiam eius nimiam quispiam subinde nuncupare possit, quia de uiri arte periculum sepius ante fecisset, sit persuasus: ut ante suspectam horam tum lotum duceret, tum aleret. Ea igitur talia dicebat, cum usque ad uehiculum interim progredere. ego autem cum illa iam lecticam inscendere uellet, cum ibi ab ea discederem, hoc solum dumtaxat uerbum retuli. Fecisti ut multo magis quam prius me medici odio haberent. Proinde cum discessissem: Pytholao narraui, quod propter tales medicos nuperrimus aliquas tractationes scripsissem, unam quidem circa differentias febrium, alias autem de decretorijs diebus, & tertiã de crisi bus

in quibus commentarijs omnem cōsiderationem Hippocratem scripsisse à me expo-
 situm est, qua si quis utatur, quæ circa infirmos futura sunt, præ sagire possit. Hij
 autem adeo obtuso ingenio sunt præditi, ut nec cum mea enarratione ea discere pos-
 sint. Tu enim ipse Epigenes charissime ea omnia à me scripta (de quibus me prædicē
 tem conspexisti) ab Hippocrate dicta esse, me demonstrasse cognoscis. Nam illis
 (præter ea quæ ille scripsit) solam tractationem quæ circa pulsuum noticiam in-
 cumbit: apposui, circa quam solam non elaborasse dignoscitur. quemadmodum
 qui post eum secuti sunt, cum alius aliud quid apposuisset, usque ad nostrum tempus
 exornarunt. Quippe tum cognitio qua exacte dignotio affectionum corporis ha-
 beatur, tum prænotio eorum quæ futura sunt, quin & quod te præsentem gestum
 est, quando de uenæ sectione aliqui ex numero eorum qui Romæ primarium locum
 obtinent considerabant, per ea commentaria quæ edidi, ab Hippocrate absolutis-
 sime demonstrata ostenduntur. Quintam enim diem morbi iuuenis agebat, enimvero
 uenæ sectionis præsidium omissum utique esse uidebatur, cum ut in principio circa
 secundam uel tertiam, uel omnino ipsam diem quartam usurparetur: sane indigeret
 morbus. Deinde quoniam nec anni tempestas, nec ætas laborantis, sicut nec uitalis
 facultatis imbecillitas, nec uictus exactus ante quàm morbo succubisset, contra-
 riam indicationem faciebant, sed omnia quæ uenam secandam esse indicabāt, sibi in-
 uicem mutuo stipulabantur: medici ut sanguis mitteretur consuluerunt, cum alioquin
 recta saperent. Ego autem cum omnia apparentia subinde signa ab Hippocrate
 dicta eorum quibus fluor sanguinis per nares futurus est, probe cōsiderassem, nō re-
 cte tum inquam ipsos sanguinis detractionem decreuisse, cum ad hoc ipsum natura
 deueniat, festinans excernere quod ipsam grauat: atque hoc cōfestim (tametsi mini-
 me nos moliamur) futurū. enimvero medici ubi hæc audiuisent, longe utique admi-
 rati sunt. Porro cum in lecto surrexisset æger, perinde ac si exilire uoluisset, roga-
 tus quam ob causam saltu se è lecto proriperet, cum nihil mali subisset, rubrum san-
 guineumque serpentem, per laquearia domus reptantem, spiras giroque corporis
 trabentem, conspectum se pertimescere dixit, ne forte subinde sublapsus temere in ip-
 sum deferretur, atq; idcirco locum fugere in quo decumbens iacebat. Hæc illo dicēte
 alij quidem nihil hoc ad futurum sanguinis fluorem cōferre sunt arbitrati. Ego autē
 cū exacte tū alia sane omnia perpēdisse, tū dextrā nasi partē usq; ad poma quæ eate-
 nus obscurū ruborē habuisset, multo nūc rubētiorē, & insignē magis factā pernotas-
 sem, per narē dextrā sanguinis fluorē momento post futurū esse manifeste cognoui.
 Quocirca cuidā ex præsentibus famulis infirmi silētio præcepi, ut uasculū ex ijs quæ
 sanguinē suscipere utilia essent, sub uestē paratū haberet. Deinde cū sublata uoce medi-

GALENI LIB. DE PRÆNOSCENDO.

cis omnibus ut audire possent: dixissem, quod si uel minimo temporis spatio spectare sustineret, hominem ex dextra nare sanguinem fundere animaduersuri essent: omnes cachino oborto irriserunt, quod in sermone dextram narem apposuissem, tunc (inquam) ego uel ambo sane fieri oportet, uel in utrisque omnino me deceptum iri necesse est, amborum enim prænotio sub artis consideratione continetur, tum quod ex naribus ægro sanguis defluxurus sit: tunc uero quod ex nare dextra. Quapropter famulum qui uasculum tegebat admonui, ut diligenter ijs quæ fierent animu aduerteret, ut quamprimum sanguinem ex naso fundi conspiceret, curriculo accelerans uasculum supponeret. Vix dum finem dictis imposueram, cum simul cum dicto æger digitum cruentum, et sanguine conspersum extraxit, tum famulus festinus accurrens labrum ipsi supposuit, quo facto cum maximus clamor (ut nosti) subinde excitatus fuisset, medici quidem omnes terga uertentes effugerunt. Ego autem tibi cum me rogasses: ex Hippocratis dictis edoctus: omnem rationem præ sagij exposui. Quidquod hoc etiamnum auctario me apposuisse memini: quod uehemetem futurum sanguinis fluorem sperarem. nam naturæ impetus ualidus est: tunc morbus (inquam) incoctus perstat, enim uero ad tales causas immodicæ euacuationes sequi consueuerunt. Quamobrem cum tantillum temporis iuxta ægrum assidere ex re magis esse arbitratus essem: meum puerum misi, ut cucurbitulam magnam afferret, ita ut a plerisque non foret conspectus. Quinetiam cum multus cruor in uase collectus esset, alio petito sanguinem excepi, et cum pondus quattuor librarum cum dimidia sanguinis iam profluxisse uidissem: tum ægrum resupino habitu constitui: tum ut frigidam poscam naso resorberet: iussi, nec non fronti spogiam ex mulla frigida madidam imposui, tunc uero mox artus, manusque, et pedes uinculis probe ligavi. Proinde cum hæc nihil exegissent: cucurbitulam medicam sub dextris præcordijs subijciens confestim sanguinis fluorem cõpescui, quod ipsum etiam ex Hippocratis arte profectum esse liquido a me tibi expositum est. Quapropter tum hæc, tum alia omnia quæcunque per artis opera monstraui: ob hoc a me scripta sunt. Nãque et rigorem futurum quo pacto præcognoscere liceat scripsi, et uentris effluxionem, et uomitum, et urinarum multitudinem immodicam, et retentionem, tum sudores, et abscessus trans aures futuros, tum apostemata, et insaniam, et profundam in somnum delationem, et omnia alia symptomata quæ ut signa, uel ut causæ (cum iudicio finiri morbus debet) præcedere consueuerunt. Quidquod nonnulla (ut antea dixi) etiamnum aliquis ingenio fretus: et prouidus ex se ipso coniectura satis assequi possit, quæ ad modum ego tum in Boethi filio conieci, tum uero amantem deprehendi, et famulum qui præformidine mœrore confectus iacebat. Nuper (ut nosti) cum tale quid ego prædixissem, plerosque mentis excessu capi prænotio compulit. Dispen-

sator enim quidam qui sedulo omnia domini negotia curabat, adeo ut ea propter in honore haberetur, alijs eum medicis curantibus, septimanus per sudorem iudicatus est, postera die medici cum pulsum eius subinde deficientem inuenissent, malignam dispositionem in corpore clanculum latere existimauerunt maximo errore decepti. Deinde cum una cum adolescentis hero ex domo foras se contulissent, forte fortuna mihi obuiam uenerunt, cumque tum praesentes, tum uero praeteritos omnes casus, qui circa aegrum contigissent: enarraissent, rogabant ut quid nam sibi uellet quod in pulsu praeter rationem accidit, docerentur. Ego proinde cum domum in proximo esse audirem, in qua eum decumbere tradebant, cum ipsis ingressus iuuenis pulsum tetigi. Nam in ipsa sensili affectione (ut saepe tibi dixi) plerique praestantes medici decipiuntur: ita ut magnum esse qui magnus pulsus non est arbitrentur. Quoadmodum interdum uelocem, qui non est uelox, uel tardum qui tardus non est: esse diffiniunt. Simili modo circa obscurorum, & uehementium, & durorum, & mollium pulsuum dignotionem plerumque delinquant, & magis adhuc in dignoscendis tum ordinatis & ordine carentibus, tum aequalibus & serie uacantibus, siue in cumulo, siue in unica arteriae distinctione consistant: quos propter ego quattuor libros de dignotione pulsuum scripsi, qui ad alios quattuor praecedunt, qui de causis in pulsibus inscribuntur: ijs namque ambabus tractationibus praenotio quae per pulsus fieri debet indiget, quae & ipsa in quattuor libris scripta continetur propterquam bina illa commentaria existunt. Porro cum inaequalitas quae in unico pulsu consistit, utilissima sit (ut demonstratum est) exercitio multo nimium & exacto eget ut dignoscatur, ut poterit multas differentias obtineat. Plerique enim ita afficiuntur, ut nec agere, uel sustinere (quae prius inculpate agebant) patientur, sed lecto se committant, & pannis stragulisque indigeant, ut inuoluantur, ex quibus qui hoc pacto sunt affecti: nonnulli uel per tres horas ipsam etiam num linguae locutionem fugiunt, & quidpiam loqui graue nimium utique sibi uidetur. Sed enim quando pulsus tum qui in unica actione, tum qui in plurimis ordine seipsos mutuo excipientibus, nihil praeter naturam aliud obtineat praeter hoc solum quod fit cum defectu, hoc tale accidens symptomaue a primo iam ortu generationis contractum esse cognoscere operae premium est. Hoc autem dignosci difficillimum est, quin potius impossibile, absque hoc quod omnes differentiae quae circa pulsus existunt, exacte sentiantur. Ergo cum hominem ad hunc modum se habere conspicatus essem: medicis consilium dedi, ut illum tuto pannis contactum perinde ut ualitudinarios curarent: qui a morbo resumuntur. Deinde quando iam domo procedat, & munia consueta obeat, tunc eos sane (si quidem eius pulsus contingere uellent) deficientes subinde inuenturos esse dixi, ut sub id temporis sese

GALENILIB. DE PRÆNOSCENDO.

haberent, merito: quippe cum hoc ipsi naturæ sponte, non ex quapiam morbida causa contigerit. Confestim igitur dictum cui minime fides adhibenda esset, crediderunt. Sed enim procedente tempore omnem pulsum illius deficiente in uno ictu, alias secundum alium numerum inuenerunt. posterius autem cum me offendissent, ut ex me audirent deprecati sunt, per quas potissimum notas iuuenis naturam talem esse deprehendissem. quibus ego tum quamprimis respondi, quod Isocratem rhetorem retulisse accepi, à quodam ex discipulis interrogatum, si trium annorum spacio sese in arte exercens: nunquid in tanto tempore de singulis propositis quæstionibus apte & ornate dicere posset, quemadmodum respondentem uidebat. Isocratem: ita namque adolescenti uirum respondisse tradunt. Te quidem ô puer quam maxime uellem: ut die una (quod rogitas) ediscere posses. Ipse autem (dixi) cum quamplurimis annis me exercuissem: talem mihi peritiam cõparauit, alioquin (inquã) omnes quæcunque præter naturam insunt in pulsibus differentias hoc libro perlecto facile uobis cognoscere licet, erat autem primus liber de pulsum differentijs omnibus cognoscendis. Quin etiam uiam, qua uos ipsos subinde exercere possitis quattuor libris à me traditam habetis, quos uobis accipere licet, ut scriptas in hoc libro differentias omnes adeo calleatis: ut ex ore eas rogati dicatis. Hoc igitur opus ô Epigænes dignissime medicæ prænotionis est, quæadmodum & quod ad accessionis inuasionem pertinet, quæ circa imperatorè facta fuisse uidebatur. Cætera quæ complures medicorum admirantur: nihil porro simile habent, quod cum ijs comparari possit. Sed enim propter multorum ignorantiam admiranda esse apparèt: nõ propter se ipsa, cum ijs qui legitime artis operam exercuerunt, haud quæquã difficilem prænotionem habeant.

FINIS.

ANTONII LODOVICI MEDICI
OLYSSIPPONENSIS LIBER DE ER-
RORIBVS PETRI APPONENSIS
IN PROBLEMATIBVS ARI-
STOTELIS EXPONENDIS,

09

ad amicum præfatio.

VM MIHI LODOVICVS NO-
ster significasset utrique nostrum nõ uulgaris ami-
cus, te Aristotelis problemata præclaris princi-
pibus legenda suscepisse: placuit quo tibi rem gra-
tam faciã (quod maxime cupio) aliquos apponeu-
sis errores qui eos libros commētatus est, tibi præ-
senti epistola conscribere: ut minus uiri auctori-
tas quæ aliquibus imposturam facere posset: fal-
leret, & erroris ansam præberet, sed minus ei fi-
dei haberes: qui tam insigniter aberrarit, is enim
cum Aristotelem exponendũ sumpisset: non recte intellexit: nec quod promisit sa-
tis præstare potuit, tum antiquæ translationis uitio, tum quia Aristotelis breuiloquẽ
tiam consequi non cuiusuis est, sed difficile nimis & operosum. Quia uero tecum ui-
ro doctissimo mihi sermo est: cui uel breuis sermo sufficiat, atque etiam num occupa-
tissimo, quem longis uerborum ambagibus impedire & tenere non decet, ideo locum
dumtaxat significasse, & rem nutu atque digito (quod aiunt) indicasse sat erit.

Querit Aristoteles quarta problematum particula cur homo sui corporis pro-
portione plurimũ seminis emittat in concubitu, atq; id esse in causa ait quòd minus ci-
bos conficiat, atque peruincat, quod uel satis foetor excrementorum indicat, quæ in
alijs animalibus nullius grauis sunt odoris, atque ideo magis de superfluo congerere,
quod coitibus excernatur: at conciliator putat ab Aristotele dici hominem minus
habere laboris in coquendo alimento, atque ideo contra omnem rationem astruit, ho-
minem melius alimoniam concoquere, cum experientia attestetur contrarium, nam
alia animantia cruda esitant, homo uel cõdimentis læditur.

In eadem particula Aristoteles quærit: cur homines qui habent ixias non sunt
generatiui. Quidam per ixias uarices intelligunt. Sunt quibus hoc non placeat,
quia multos uaricosos fieri dicãt, quibus multi fuerint liberi, ut apud Plutarchũ de

Mario legimus: nec uarices cur impediunt liberorum procreationem ullam rationem esse. Ego etsi sciam hos posse deffendi, cum tradat Hippocra. pueros & mulieres ante usum uenerorum, & spadones non capi podagrīs: similisque hic aliqua ratio afferrī possit, ut scilicet dicamus in causa esse: quia semen alio conuertatur: magis tamen eorum sententiæ accedo: qui dicunt ixias esse malum in quo genitura ad lumbos, & renum partes atque spinam transferatur. interpretis ischiadicos intelligit, hoc est eos qui coxendice laborant. quo nihil absurdius intelligi potuit.

Rogat Aristoteles in eadem (ni fallor) sectione cur homini uni oculi deprauentur, atque exinde id fieri uult: quia solus morbo comitiali, qui quidem oculos male afficit, atque peruertit, in puerili ætate corripitur: quo tempore infantibus oculi depruari solent ob patiendi promptitudinem. Noster putat causam quia homo ægritudinibus calidis & urentibus assumatur: quæ pinguitudinem & adipem oculorum colliquesciant. Peruersa & ab Aristotele aliena interpretatio, atque etiam falsa (ut opinor) nam oculi pituita, defluxionibus à capite, destillationibus, lachrymis tentari & infestari consueuerunt, à siccitatibus non æque nocentur: cum suapte sponte sint humentiores.

Rursus perquirat philosophus cur decubitus supra uentrem ad coquendos cibos sit potior. atque respondet sic calefieri & foueri uentriculum, ut melius concoquat & flatibus locum quò subeant præstari, qui (si retineantur) coctiones impediunt: unde tubercula (inquit) & uarices, & reliqui id genus abscessus salubriores sunt quicunque conceptaculum habeant: quo recepti flatus minus molestant: interpretis se Aristotelem non intellexisse omnibus fidem facit, qui in eius commentaria inciderrint. Quo in loco nec mihi Gaza satisfacit: qui sic uertit. Quamobrē uarices & reliqui abscessus magis iuuant. & cætera, sed perperam. nō enim Aristoteles tumores illos atque moles iuuare scripsit, quis enim morbis iuuatur? sed sana, & salubria intelligi uoluit, minusque mala quàm si per corpus flatus dispergerentur.

Duodecima particula stagirites causam inuestigat qua fiat ut rosæ quæ habent umbilicum asperum: hoc est pediculum illum & ueluti basim cui innituntur: sint cæteris odoratiores: & maiori flagrantia commendabiles: quàm quibus glaber sit, & nullis spinulis obsitus: quo in loco uidere est, quàm ridiculo atque oscitanter sensum Aristotelis acceperit: qui sese eius interpretem profitetur. Cur (inquit) homines quorum umbilicus asper est: melius olfactent rosas: o subtilē & encomio dignam expositionem, imo uero ridiculam, & peruersam, atque fustis promerentem: quæ tantum sibi placet: ut etiam quot natos quis sit habiturus, ex umbilico dignosci posse credat. Verum enim uero qua nam ratione o optime hoc scire potuisti? An sci-

licet hominum tu uentres pertentas: atque manibus palpandos iubes, ut sic umbilicus subasper ne, an leuior sit, dignoscas. Sed scio quid uirum fefellit: putauit scilicet cum umbilicum audiuit, ad hominum umbilicos uocem fore referendam: nec scire potuit, nedum hominis: sed & telluris, & orbis, & libri ac denique cuiuscunque rei medium umbilicum uocari, & etiã regiones aliquas à poetis dici umbilicosas. Sed uenia danda quia minus frequens in bonis auctoribus erat.

Pari errore egregius interpres in Aristotelis perpulchro quodam alio exponendo problemate falsus est. percunctatur enim philosophus cur sit, quod animantia quæ manuum scissuras per totum habent porrectas: sint uitæ longioris, quo in loco elegantissimus, & curiosissimus naturæ perscrutator sentit illa animantia uiuaciora esse: quæ magis sunt dearticulata, & maiorem obtinent particularum organizationem & distinctionem: atque eam ob rem hominem idē animal longeuum appellat: quia (ut quodam loco recenset) sit summe compositus, & postremus eorum quæ possunt componi. anseres contra & anates, & quæ manus non habent distentas & diuisas in digitos, sed compaginatæ, & in unam connexionem complicatas, quin & homines si qui nascantur digitis connexis, sibi que adhærescentibus, breuiori tempore uitam extendere. Interpres problema de lineis per manus productis dici credit, atque ex philosopho chiromanticum nobis Aristotelem facit, qui (puto) eas irriserit semper uanitates, & histrionum circulatorumque commenta existimaucrit, ut qui nunquã cum tot scripserit, huiusce rei mentionem fecisse reperiatur, quam si uel assis faceret, aliquando commemorasset. Noster autē subtilissimus interpres, cum Aristoteles de diuisione manuum fuerit locutus: etiam ex illis delineationibus fata & annos uitæ existimat posse præuideri. Verum nullos bonos habet ista professio auctores: nullisque rationibus ista dogmata fundantur. Ignauissimi quidam dumtaxat, & omnium bonarum litterarum inexpertissimi, lucri cupiditate moti: quo ars maiori in prætio foret, si præceptis ista continerentur: talia scriptis proderent nugamenta sunt ausi, quos sepiissime si deprehendere uelis, mentitos offēdes: dum nunquam non aliter contingit: quàm uanissimi isti diuinaculi futura prædixerant. Et nunc tantum non quidam profugi atque patria extorres (qui sese Aegyptios appellant) hanc uanitatem profitentur: quo sibi miserum faciant, & comparent lucellum.

Vigesima (ni me animus fallit) problematum sectione Aristoteles quaerit, cur ruta in arbore ficu consita: lætior & auctior proueniat, quod & Theophrastus, & qui materiam medicam conscribunt, memoriæ prodiderunt. Interpres non quæ in stipite uel ramis ficulneæ inseratur: sed iuxta satam eam esse quæ felicius

ANTONII LODOVICI.

enascatur, intelligit.

Rursus perquirat philosophus, cur ruta ad ueneficia & fascinum pellendum ualeat, & incantationes pellere credatur: atque ideo sic fieri existimat, quia qui fascinari se arbitrantur: ut non nisi prægustatos cibos assumant: & omnia suspicantur, multum de spiritu flatuoso una cum esca conuellant: qui à ruta discutatur, unde & ciborum faciat appetentias: & suspicionem ex animo tollat, ut nihil mali subesse suspicentur: & melius concoquant. at interpres quam labitur? qui rutam ab Aristotele odiosam pharmaciam dici putat: atque ei falso tribuit, quod fastidia efficiat, & abominationem, cum tamen dissipet, & discutiat flatum, & tormina sedet, & hac præsumpta innocentius homines cibis utantur: discussio scilicet atque digesto omni eo quod nocere posset, & præmandi eam auctores iubeant: ne crapula, & uini plurimus haustus noceat. Sic apponensis herbam salutarem adeo, ut in prouerbiū abierit, pro noxia propinat, & quæ de ea summus philosophus remedia attestatur: in uitium conuertit, decepit eum quia ignorauit pharmaciam non solum pro solutorio medicamēto capi, sed & ueneficiū signare apud Græcos, unde & pharmacis uenefica apud Lucianū, & Theocritus eglogā qua pertrahi ab amica magicis præstigijs pastorem amatū qui aberat introducit, pharmaceutriā uocauit, quod Maro in alpheisibeo facit, atque id tam commune est apud Græcos ut passim sic usurpent.

Indagat præterea Aristoteles cur si quis cucumeres sub terra defoderit, & punicum seu miliaceum semen radicibus circumoperiens fuderit, maiores euadant, & longiores. Interpres stercore sordidandas, & spargendas radices ex Aristotelis doctrina tradit, ego hæcenus neminem legi, qui stercore arbores, nedum pepones scripserit. Veteres etiam (quibus Homerus huiusce rationis colendi agros meminisse dicitur) nunquam fimo obducere arua præcipiunt, quo iactæ segetes uberius oriatur. Hesiodus rei rusticæ diligentissimus scriptor (quæ nostri sunt emulati) quibus copiosissime omnia quæ scire conueniat colonū, conscripserit, nunquam stercoreandam tellurē iubet, ut qui forsam putauerit, minus salubres esse fruges, quæ fimi pinguitudine alantur. Maluit fundi dominum potius fraudari quam uitam.

Ubi de uentis agit philosophus rogat, cur in archadia quæ regio excelsa est, & in edito loco posita, minus uenti frigidiores sint cum sudum est, sed cum nubila consistunt, tum frigora augetur: quo tempore aliæ solent tepescere, cum qua parte montium cacumina uenti perflant, ibi rigores esse soleant, affertque causam, quia halitus qui è tellure emergit, & eleuatur, frigeat suapte natura, quæ uenti propellentes, frigora quoque depellant, sed cum uentorum flatus quiescerint, & sileat cælum: & halitus illi non dissipati permanserunt, aera refrigerent. Interpres præterquam quod ex archadia

ista fl. falsa mo
sen legar.

IN PROBLEMAT. ARIST. 111

Cretam facit, ipse potius Cretensis: qui mentiri sic pergat, nec caelum, nec terram (quod aiunt) sua expōne attingit, & toto (ut fertur) caelo aberrauit, prout si in eius expositiones incidas, ridebis.

Præcedente quoq; problemate non minus itē fallitur, in quo quærit philosophus, cur hyeme uentos nautis det terra secundos, marinos autem aduersos, per æstatem contra uentos à mari spirantes commodos experiantur, seuos autem qui à tellure perflant, quos apogæos Græci uocarunt, adducitque ad hoc propositum sententiã antiquorum quæ in uulgi ore tunc uersaretur. atque sic diluit quia in hyeme utgeat in mari calor: qui discutiatur flatus, quare aut nulli consistent, aut si flare pergant, magnū principium esse indicatur, unde uenti ualidissimi crumpant. Per æstatē uero terra calescit, mare autem frigidius tunc est, quam per hyemes sit, quare nulli ex tellure uenti procedent, aut forti principio cōsistente. Simili ratione qua dicunt medici febres senibus acutas nō contingere, quibus si capiantur, emori, atq; neci dare manus. Vbi profecto satis mirari nequeo cur Aristotelis pronuntiationē non admodum difficilem (per Iouem) sensum obtinētē capere satis non potuit, quem si legas: ad cachinnos, & sannas (sat scio) moueberis, & compelleris.

Quarta particula qua philosophus de ueneris pertractat: non perferendos quoque errores noster commisit interpret, nā in quodam eiusce particulae problemate, in quo quæritur, cur iuuenes ubi uenerem exercere incipiunt, grauē ex sese odorē emitant, quod hircire uocant. Interpret quia hircire quid esset ignorauit, quod ab Aristotele pronuntiatum est generaliter, ad inguinum fetorem, & alarum retulit. Est autem tam generalis apud Græcos, & Theophrastum præcipue ea uox, ut non solum de hominibus dicatur, sed ad plantas & herbas etiam transferatur tragos id est hircus nardo (ut Dioscorides ait) similis herba dicitur, quia uirosū hirci odorē referat. adolescentes tunc primū hircire dicuntur, cū primū ad annos uenerint pubertatis quibus cōcumbere posse incipiunt. Vites quoque & arbores hircorum uitium pati, hircire uerū asserunt (quod tragān Græci uocant) quādo frondibus folijsque potius, quā fructu luxuriant.

Sequenti problemate petit Aristoteles, cur æstate foeminae, uiri autē per hyemē ueneris sint appetētiore. Interpret multa de coluris circularis inepte philosophatur, cū nūquam philosophus colurorū meminert, sed Hesiodicum carmen adducat, quo loco de scolymo hoc est carduo quo tempore floreat, pertractat, ubi is eandem sententiam protulit.

Nec minori errore est deceptus in problemate quo quæritur: cur spadones nō habeāt ixiā, hoc est uarices. nā coxendicis morbo nunquam laborare excedis testibus

Eunuchos dici ab Aristotele arbitratur, errandi ansam præbuit ixiæ uox in ischia temere librariorum uitio transmutata. Nam antiquus problematū uersor cū ixiæ crurum uarices apud Græcos significare ignoraret, nomen prout erat, reponens integrum reliquit legentibus: quærere quid essent.

Eadē particula quarta philosophus proponit cur qui robusti ualidiq; sunt, & multū colligunt de excremento seminali, si abstineāt à coitu grauius oleant, & in causa reditione quorūdā ait genituram ita male olere, ut piscium lauamētū, seu piscinarū ubi pisces lauantur graueolentiam uirus genitale redoleat. Vetus expositor pro gone, id est genitura seu semen, gynæ, id est fœmina in Græco exēplari uidetur habuisse, unde sic cōuertit. Quāobrē quibusdā uētosorum pisciū plynthrū olet mulier. Plynthrū Græca uox est, lauamētū seu locū ubi lauare cōsueuerūt, interpretari possis, quam intactam omisit. Pneumatici uero seu spirituosī quos uetus tralatio uentosos conuertit, ij sunt qui multo semine & spiritu flatuoso abundant, quales melancholici, quos Aristo. mulierosos esse diffiniuit. Totū autē illud uentosorū pisciū diiunctim & nō cōiunctim debet legi, ut sit sensus quibusdā qui flatibus abundant, geniturā olere aquā in qua loti sunt pisces. Sed cū apponēsis cōiūgat, debuit in præcelsū thronū conscēdēs, nos docere, quos uētosos pisces appellet ipse, cū nos nunquā hoc didicerimus. Nūquid edunt pisces bōbos & strepitus ut apes: & sub aqua existētes uētosos cient & tēpestates? Sed quid dicat deinde operæpretiū est uidere, adeo (inquit) quibusdā semine turgētibus corpus male exhalat, ut uentosorū pisciū mulier pessime nōnūquā exoleat, quo me uertā: aut quid primū carpā: quid uero postremū non habeo dicere, nā cū de uiris sermo ageretur: quorsum tā subitus fit iste transitus ad pisces: tanq; ab equis ad asinos (ut aiunt) aut cur non potius in fœminis uirorū exemplum dabatur accommodatius, quæ mephytes illas ex sese emittant. Nā mulier (ut Plautus inquit) tunc bene olet, quando non male olet. Deinde hoc ne fœminæ in mari patiūtur, & nō ipsi etiam mares: quos magis rationi cōsentaneum est peius olere, quod in uiris cōspicimus, qui humescūt, & calēt, ut qui multo sanguine abundant. Iam uero mulier latine & gynæ Græce nō nisi de homine dicūtur, nā Græci cū fœminas pisciū uel aliorum animalium significare uolunt, tōtbely, id est fœminam appellant, Plynthrum autem id est lauaturam quam redolent qui multo semine non excreto scatēt, uocem scilicet Græcā cum nō intellexisset, tripliciter exponit, uel pro publica, uel pro pollutione, uel pro polypode, ita ut triplex sensus litteræ reddatur. Primus unde (inquit) uētosorū pisciū fœmina: ut publica olet mulier. secundus iste. quāobrem uētosorū piscium fœmina polluta & cōspersa semine masculi male olet. tertius iste quapropter uētosorū piscium fœminæ, ut polypi grauius olēt. Hæc est ignorantie

fœcunditas, hæ sunt graues huius expositiones: quas propter omnia uadimonia relin-
quas: & mare traijctas, sed nõ plus hũc uirũ urgeamus, nõ enim nobis propositũ est,
ex insectatione aliorũ: sed ex proprijs inuentis laudẽ et famã quærere, ne si nimis re-
prehensionibus insistamus, libidine carpendi, nõ ueritatis amore duci uideamur.

Sed attende q̄ ridicule (ne ruditer dixerim) decimæ particulæ problema pulcher-
rimũ deprauauerit, ut secũ animus cogitet, qua nã tandẽ ratione iste motus ad exposi-
tionẽ hãc tot scatẽ erroribus se cõuerterit. Quærit enim philosophus cur alij gran-
diori corporis statura, alij pumili & nani gignãtur, atq; respõdet q̄ quãdo ita loci
angustia & coarctatio hoc faciũt, ut scilicet uterus magis sit in latũ porrectus: q̄ in
altũ, lineæ q̄ rectæ in curuas flectantur: ita ut præmat, & subigat ipsos conceptus:
tunc pygmei oriũtur & procreantur, qui scilicet & profunditate, & latitudine pa-
rẽtũ constet, sed tamẽ omnino sint parui. Perinde ac facies in tabernis depictæ quæ
propter portarũ angustũ spatiũ, magnæ fieri nõ possũt, sed uidentur capite inclina-
to ingrediẽtes salutare. Et tãquã colũnarũ extremæ partes: quibus domus ipsæ fulci-
untur, quæ ut trabes & tabulata sustinere uideãtur: depresso uertice atque fastigio
figurari cõsueuerũt. Vnde & hac (inquit) ratione qui catulos, uel alia animalia mi-
nus magnitudine uolũt proficere: caueis angustis, cortibusq; educant, & includunt.
Superaddit philosophus q̄ quãdo nõ locus: sed inopia alimẽti in causa paruitatis est,
tunc etiã si paruos mẽbris, tamẽ debita proportione cõformatos generari, ita ut triũ
dimensionum una alteram nõ excedat, nec lati magis quã longi, aut immodice pro-
fundi & crassiusculi producantur. Nam duplices nanos conspicias: quosdam (qui si
præ grande caput, & latitudinem frontis, & amplam faciem attendas, & corpũ
lẽtiam, amplitudinemque membrorum) uiri uideri possint, cum tamen cubito inter-
dum non sint maiores, alios autem particulis, & mẽbris ita minutulis constare uide-
as: & prorata portione compactos: ut infantulos existimes: si annos non noueris:
aut frontem rugis contractam. atq; hos sic tales euadere ait philosophus, quod non
ut locus, ita & natura se habeat, sed iustis paribusque portionibus omnibus parti-
culis dispenset, atque distribuat alimenta. Huius uero generis esse inquit catulos.
Melitenses. Est Melite insula (ut auctor est Stephanus) inter Epirum & Ita-
liã, unde fuerint dicti. horum meminit & æsopus, & Lucianus in dialogo ubi agit
de philosophis qui diuitum domos precio sequuntur, cuius hic uerba apponam. Res
(inquit) ridicula omnino erat catulus extra uestem prospiciens parũ sub barbã, &
mingens sepius, & ululans, latransq; quid tenue tales enim sunt Melitenses, & lam-
bens interdum mentũ philosophi: & præcipue si aliquid de iure hesterni barbæ ad-
hærens remansisset. Plato quoque octauo de re publica canum meminit, quæ similes

ac dominæ euadant. Hos Melitenses catulos matronæ Romanæ alebant, ad lætitiā dumtaxat, ut pote qui caudam succutientes molliter blandirentur: & palpos obtruderent, manusque suauiter lingerent, nec interim morderent, fouebant hos diuites foeminae (ut dicebā) & in sinu habere, atq; græmio solebāt, adeo ut interea in ulnis dominarū grauidæ parerent, non minus autem hos procurabant: & in delitijs habebāt, quā Romanī pusiones suos, quos delitias dominoū appellabant. Deniq; Melitæos hos catulos nullus cynas, sed cynidia diminutionis uocabulo nuncupat. Porro Melitæa catella de ijs dici adagio consuevit: qui genio indulgeāt, & delicatā uitam agant, erant autem nimis blanduli: & adulatoria quadā assentatione prædulces. Sermo etiam Milesius pro molli, & diffluente, uestisq; Milesia seu chlamys pro luxuriosa, & delicata, inhonestaq; accipitur. Deniq; paulo humanior est nullus qui Melitæos hos catulos apud auctores non legerit. Ignorabat sane humaniores litteras apponensis, qui Melitæos catulos id est militares interpretatur, quos milites scilicet soleant ad uenationes alere: quod cum legissem, euge (inquam) o facilitatem, o expositionem acutam quæ auro includi mereatur: o sagacem, subtilēq; interpretem qui talia cōminiscatur cōmenta: immo uero doleo uicem tuam Aristoteles: q; tui libri subtilissimi tales aut nō multū meliores interpretes habeāt: sortitiq; fuerint, nam (ut serio agā cū hoc uiro) quid cani cū balneo? quid rursus cū canibus militi cui semper mens est in armis? ego nescio quibus cū canibus ipse uenaretur: certe Aristotelis sententiā nō est uenatus. Parūq; præterea in uenationibus se exercitū demōstrat: cū catulos ad uenationem admittat: nam uenaticū canū genus: prægrandi corpore est, ut Aristo. refert, quales sunt molossi. Græci tria canū genera fecerūt: quosdā ichneutās uocāt: q; uestigia ferarū sagaciter odorētur: alios occurōs, id est domesticos dicūt: seruādis scilicet domibus aptos: tertios Melitæos quos domi uoluptatis causa nutriebāt. Notandum postremo est aliam esse Thaletis Milesij (qui primus ursam minorē inuenit) patriā Mileton: aliā autē insulā Meliten. Milesij enim à Phænicibus oriundi erant: & Miletos Phænicum colonia: ut Theon asserit in cōmētarijs super aratū. Melite autē (ut Stephanus auctor est) insula est inter Epiron & Italiā, unde illi canes dicti fuerunt.

Philosophus particula qua de ijs agit: quæ mathematicam disciplinam cōcernūt: interrogat quare linea de angulo ad angulum ducta sola dimetiens appelletur: atque assignat pro causa q; figuram nō corrūpat: quod aliæ lineæ faciunt. ego litterā affirmatiue lego, ut sit sensus: q; diameter figuram destruat. Nā tetragonū in duo trigona dispartitur, quod aliæ lineæ rectæ à latere ductæ in latus nō efficiunt. nam remanet semper figuræ genus quadratū. Vel sic intelligo figuram non corrumpi à diame

tro, quia qua anguli biant, iã diuisa quodã modo sũt. Sicut igitur nõ dicitur discer-
 pere carnes coquus: qui per articulos secat, nec chironomus culpatur, qui prius ossiũ
 iuncturas frangit, nec fores confringere qui aperit qua patet scissura. Sic nec linea du-
 cta per angulos oppositos figurã destruere debet putari: quia ea parte diuidit qua
 anguli interbiant, & ueluti debiscũt, & figura quodã modo aperiri uidetur. Vasa
 uero militaria (de quibus Arist. mētionē facti) fuisse opinor ex multis particulis cõ-
 stituta, & ferruminata: quæ disungi possent, & rursus (cũ usus posceret) cõnexæ
 poculi speciẽ præberent, sicuti nunc abacos, & mēsas: & sellulas faciunt artifices,
 & architecti, quibus ad uitandã sarcinã in itineribus lōgis utuntur, quãdo autẽ ad
 hospitũ uetum est, explicat singula: & iuncturis coaptat: & in proprijs armonijs
 coagmētat: cũ uero abeundũ est colligũt, & dirimũt cõpagem: inq; unum fascem cõ-
 ponũt, quo melius portari possint. De huius modi autẽ uasorũ genere quibus milites
 uterẽtur, apud nullũ idoneũ scriptorẽ hactenus me legisse memini: præterq; apud unũ
 Plutarchũ, qui in Lycurgo cothonis Laconici meminit. Potoriũ id erat uas quod
 ad militias multum probaretur: eo q; multos ambones, id est supereminentias & as-
 peritates, & uerrucas (ut ita dixerĩ) obtineret: quibus limus illis adhæresceret, &
 aqua percolaretur: adeo ut nitidissima, & limpida appareret: detẽta in illis eminen-
 tijs seu collibus omni alga quæ aquã turbidã uideri faceret. Posset etiã aliud esse lit-
 teræ sensus: ut scilicet diceretur figura nõ corrũpi a linea diagonali, quia adhuc bina
 utrinq; latera retinet: ex quibus uno in alterum ducto figura tota resultat. apponen-
 sis lineã per angulos protractã, figurã nõ corrumpere arbitratur: quia figurã uelu-
 ti copulet: & robur ei afferat, si ex angulo ad angulum oppositum ducatur. Vnde
 (inquit) in tectis domorum fabri trabẽ producunt ex angulo ad angulum, qua uelu-
 ti disinctos parietes cõnectũt, & stabilius opus effitiãt. Quin & auri (inquit) fu-
 sores in coronis regũ, aut deorum bracteas quasdam aureas, & fimbrias producũt
 ex diuersis partibus, quo neclãt opus firmissq; euadat. Hæc est apponensis expo-
 sitio quæ quãtum habeat erroris, nullus (opinor) dubitabit: nec putabit causam quam
 reddit, Aristotele dignam, qui fuerit totius matheseos peritissimus, ut omnibus
 dubium esse nõ potest qui illius libros linealibus demõstrationibus & mathematica
 doctrina refertos uel semel tantum lectitauerit.

Nec Theodori tralatio uitijs omnino caret. uigessimo problematum segmẽto philo-
 sophus disquirat cur ex radicibus, germimbusq; terræ hoies alia cruda deuorẽt: alia
 nisi coctione mollita non edant. Interpretes latius ampliãt: q; deceret. Cur (inquit)
 eorum quæ terra gignit: alia cocta, alia cruda in cibos ueniant, in quo non est ut quis
 cum excuset. Nõ enim omniũ quæ e tellure prodeũt: hominibus est alimētum: nec hoc

philosophus absolute enuntiauit, sed pro's tā phytā, hoc est ad plantas rem cōstrinxit, nec belleborum quis, aut agariciū: aut scāmoniū, aut castoreum, aut altercum, aut mandragoram, aut duris armatos aculeos & spinis carduos: & alias id genus noxias & lætales herbas: quas tellus alma educat: sed neq; aurū, atq; argētum, terræque metalla: uel arbores etiam ipsas quis crudas uel coctas esitat, sed herbarū, fruticiū, & radicū molles cauliculos: partim alia quidem (ut comedāt) hoīes coctura præmollunt, alia autē per assationem domant: alia nuper lecta, recenterque decerpta, absque ullo artis apparatu in epulas dulces accipiunt.

Quærit quoq; philosophus cur Pesa lacus lauare uestes & abstergere possit, cum dulciū aquarum fontes lauare sint nati: at amari latices abstergāt. Quo in loco uult non omne quod amarum sit, abstergere: sed id quod ceu quodam glutino uiscositate participat & coniunctum est, nāq; lentor adherere facit, at sapor amarus ingrediens per purgat: quod in illo ait lacu cōtingere. Interpres quod unius lacus proprium est, uniuersaliter accepit, quem rogemus, nunquid omnes lacus abstergere, & lauare sorditiem uestium putet: quod si dicat, negabunt protinus fullones (quibus in hac parte maior fides adhibenda est) uestesque in lacus coniectas sordidari: & maculis lutoque conspergi, uel deierando asseuerabunt.

Vigesima nona particula philosophorū maximus interrogat, cur in iudicijs cū sistitur reus: ad dextrā prætoris iudicis ue collocetur: duasq; affert rationes: alterā, ut fauoris aliquid parti inferiori tribuant, & ut reus quodam modo aduersario exæquetur, postremam quia rei ut plurimū cœuere consueuerunt, hoc est obiectis respondere: & inimicorum calumnijs qui illos accusant, & criminantur: quod melius facere poterunt, si reus ora teneat iudicis, & iudex uicissim pendētē lingua reum cōspexerit. Nāq; oculos, & aures, mentemque magis ad dexteram obuertere solemus, & nos etiam melioribus quos honore afficere uolumus, honoris causa dextrā in deambulationibus damus. & filius apud patrem æternū a dextris sedere iubetur, donec hostes in strata pedum ponantur: sed nihil horum apponensis animaduertit. Nulla enim cura est Hippoclidæ.

Non multo post philosophus petit cur maiore in laude ponatur, si quis hoībus uita functis opem ferat, quā uiuētibus, & rationem assignat, quia alteri tueri se possunt, alteri nequeunt refellere, nec redarguere quæ in illos quis inuidia motus falsa uel maledicta congesserit. Quamobrem antiqui manes sacros putabant, & nō minus nephas ab eo cōmitti qui mortuo maledixisset, q̄ qui diuos uiolasset, & cū mortuorum umbris non nisi laruas luctari aiebant, non autem homines. Et summo dedecore si quando Græci quēpiā afficere uellent, tymborychon appellabāt, hoc est qui

mortuorum thecas, & loculos, bustaque defoderent. Noster apponensis sic interpretatur. Cur magis cupimus diuitias cum consenuimus, nobis superesse: quam dum integram aetate agimus. Quid alij uel ipse cuperent ignoro, ego contra sentio, malim enim iuueni mihi opes quibus uterer, affatim superesse: seni uero non adeo has immodicas adesse mihi opes, ualde exoptem, quibus nec uti possem, & ingrato relinquerem haeredi, qui multis annis congesta nepotationibus exhauriret, atq; dissiparet. Unde lepidissimus Graecus poeta q; iuuenis fuisset pauper, senex autem esset diues effectus: edito epigrammate se omnium miserrimum exclamauit. Na quis me est (inquit) in omni sorte miserior? qui quando uti poteram, egebam: nunc quando uti non datur, opes affatim suppetunt. Seni (me quidem iudice) uinum & massa abunde sufficiunt, quae senem iubeant uel inuitum saltare. Naq; (ut parœmia ait) uiro senescenti maxilla pro baculo est, plurimique eorum senectâ aquilae peragunt: ut qui potu magis quamescis alatur. Iuuenibus utiles sunt opes ad res arduas gerendas: nam plerisque obstitit paupertas ne grandia aggredierentur: & multis ne emergeret, fuit in causa rei familiaris inopia, & angustia quae impedimentum attulit.

Non minus doctus Theodorus est lapsus in uertedo primo trigesimae particulae problemate, ut non iniuria hominem egregie doctum admiremur, q; tam infelicitate in ea parte se habuerit. Querit enim sollertissimus naturae indagator, & interpret: cur omnes qui ingenio claruerunt, uel in administranda republica, uel pangendo carmine, uel legibus (quibus homines uiuant) cōdendis, praecleari & praestantes fuerunt: atrabile laborauerint? profertq; mox exempla philosophus haeroum illorum quos Graecia concelebrat, & multorum aliorum, ut ijs tanq; testimonijs uerū esse propositum ostendat. Et imprimis Herculem adducit: quem uitij atrae bilis laborasse ex eo comprobatur, quia sacer morbus hoc est comitalis Herculanus ab eo dictus sit, & quod atrae huius bilis furijs agitato natos interemerit (na talē quandā atrae bilis specie etiam medici produit, quā farinā appellāt, eo q; hoies feros & immanes faciat) & quia ante mortē ulceribus tetrīs per cutem erumpentibus: & pessima psora fuerit deturpatus, quae uitia ab atrabile ortum trahere certum est. Mox philosophus alios recenset quibus ulcera & pustulae ante obitū in corpore simili modo effloruerint. Interpret quod ad Herculis liberos occisos attinet: & ulcerum eruptionem quae mortem praecessit (unde forte obiisse sit dictus induta tunica Nessi cetauri intincta sanguine) ad hunc modum peruertit. Quin & puerorum mentis motio hoc indicat, & ulcerum eruptio, quae sepe numero mortem praecedere consuevit. in quo manifestius errauit, quam ut quis illi audeat ferre suppetias. Na quid de puerorum morbis inter medios heroes meminisse oportebat? aut quae nam aetas mi-

nus quam puerilis, atræ bilis uit ijs est obnoxia? uel nunquid etiam omne genus mor-
 talium ea ulcera infestant, aut saltem omnes atrabiliosos? Nos pueros crapulis,
 & satietatibus, & immodica plenitudine laborare interdum cognoscimus: morbos
 uero ab atra bile procedentes ætatis declinantis proprios esse: & omnium qui ex æta-
 te consistentiæ decrescere, & in ætatis autūnum uenire ceperunt, apponensis in eas se
 coniecit angustias: ut uix uocem suam audiat, misereberis homini: dum tam arte reli-
 gatum conspexeris: & in eos dilapsum laqueos: ut nullis se artibus explicare, & ex-
 pedire queat. Porro per ecstasis uocabulū (quo utitur Arist. dum de Herculis fu-
 rore in liberos agit, & Theodorus mentis motionem conuerit) nihil aliud uoluit si-
 gnificare q̄ ingentē quendam & rapidum animi impetum extra rationis metas: quo
 ille lymphaticus, & in rabiem actus, in filiorum necem prorupit. Sane quod de atra-
 bile scripsit etiam comprobat apud Gellium Phaurinus: qui melancholiam hæ-
 roicam affectionem appellauit, & quæ ueritates aliquando fortiter dicere faciat,
 non habita interim ratione aut temporis, aut modi, & melancholiam Græci pro fu-
 rere, & insanire passim usurpant. Vidit hunc errorem Politianus ipse quoque in
 eo carpendus quod ab apponense libros problematum uersos fuisse fuerit opinatus,
 qui contra reclamatione: & interpretationes uarias adducit, nec interdum scit, quam eli-
 gere potius conueniat. Veteres huic malo sibi helleboro albo opitulabantur: quo
 Melampus uates Præti regis filias furentes sanauit, unāq; illarū duxit in uxorem.
 Philosophus trigessimā tertiā sectione (qua de ijs quæ attinent ad nares prosequit-
 ur) postulat cur spongarij qui spōgotomi à Græcis dicuntur: hoc est spongiarum
 sectores: qui scilicet spongas in mari piscantur, quas nonnulli uiuere tradiderunt:
 q̄ dum secantur, uideantur retrahi. Petit inquam: cur ij aurium & narium extremas
 particulas crabris (ut ita dixerim) scarificationibus sibi dissecare soleant, atq; ideo
 putat, quia magis ita de aere cōuellere possint, quo nātes sub gurgite, & existētes sub
 aqua plurimum indigeant: atque ad eam rem lebetem inanem magno impetu in undas
 impelli, ne aqua subeat, ut deducat illis ad imum, spiritum quem trahant. Interpretes à
 uia regia declinauit, nec quicquam est consecutus: auribus namq; apponi debere spō-
 gas arbitratur à quibus frangatur. Et cū (ut Galenus refert undecimo de usu par-
 tiū) molles & chartilagosas ut flecti uutilū modo possint, aures industria opificis
 creauerit, atque concedentes, ut nec à casside ferrea, uel à galea quāuis nimium præ-
 merentur: patiantur, hic à molli spōgiarum adhæsu friari, & diuidi illas partes te-
 mere & incepte arbitratur. Quod ut aliquā habeat rationem, cur auribus applicari
 debeant: ne scilicet humor intus dilabatur, de naso certe dici non potest, cui si admo-
 neantur, ne quidquā inuare poterunt. Quin si ita uelit, respirationis munus impediēt:

quam liberam maxime dum uersantur in alto: efficere moliuntur.

Particula quoque qua de ijs quæ ad nares, oculos, & aures philosophus perquirat: mihi insignem errorem admisisse apponēsis uidetur, ut nullo farre litare, nec eluere quoquomodo aut expiare erratum possit, in quodam enim problemate quo quaeritur cur utrumquæ oculum sursum uel deorsum, uel ad latera conuertere possimus, alterum autem introrsum, alterum extrorsum, uel alterum sursum, alterum uero deorsum nequeamus obuoluere, ita subiungit. aliqui oculum & nigrum eius præcipue seu pupillam ad canthum seu angulum exteriorem conuertunt, ut maniaci & furiosi, alij autem oculos demittunt (inquit) & ad angulum internum qui est uersus nares, nigrum oculi inclinant, quod accidere ait grauibz hominibz, & seueris, & tragicis personis. nam tragædi cum in scæna aut amphitheatro heroas uel regum antiquorum aliquem representabant, ut Priamum uel Herculem, supra altos cothurnos ingrediētes: magna uoce intonabant: & supercilia demittebant, & passibus mollibus gradiebantur, & oculos uulgi declinabant: ut tã uoce graui quàm gestibus corporis, quàm tarde incesu, quàm habitu grauiissimi uiderentur: & omnibus modis exprimerent regum illorum magnificentiam. Vnde tragodân apud Græcos de ijs dicitur: qui grandia & magnifica, & calceo (quod aiunt) maiora: & sesquipedalia uerba loquebantur. Et atragodita, hoc est non tragica, propter a particulam priuatiuam dicuntur quæcunquæ humilia sunt & tenuia. De hircinis autem faciebus nõ uideo qui possit exponi, quæ graues enim sint hirci, ipsi uiderint, & si hoc illis demus qui hircis uolunt fauere, etiam non constabit sibi littera philosophi, cum non ad nares oculos uerte-re, sed oblique respicere, & transuersum tueri dicantur a poeta, adeo ut excusari non possit apponēsis, qui de hircis exposuerit. Erradi occasione habuisse interpretes potuit. quæ tragica prosopa, id est tragicæ personæ Græce scriptum esset, quod hircina quoquæ significat. Nã tragos hircus est, & tragici ab hircis qui antiquis tragædiarum actio-ribz præmium dabatur, dicti fuerunt. Porro illud ultimum sit personam hic accipi non pro larua seu facie scænica quam assumunt comoedi representaturi, sed pro illis ponit (quos Græce hypocritas nominant) qui mores & dicta aliorum in fabulis referunt, sed hic inbibere sermonem: operæ precium est.

Hæc habui quæ tumultuari nunc mihi cōscribere licuit, nõ dubito autem quin si cetera acrius facere uoluissim, plura tanquæ notha expurgerentur: & omnia ueribus deffingerentur: sed nos cōniuentibus oculis multa transmisiimus. Forsitam aliquando curis liberati diligentiore calamo, omnia quæ lecturos poterunt morari, expurgabimus, nunc uero urgētibus alijs, quæ magis præmiunt, & negotium faceffunt: ad illa passum cōuertam.

Registrum operis.

A B C D E F G H I K L M N O P.
omnes sunt quaterni præter O & P qui sunt terni.

IMPRESSA FVERVNT HAEC
OPERA ANTONII LODOVICI MEDICI
OLYSSIPPONENSIS, IN QVIBVS
MAXIMA ET OPTIMA PARS
MEDICINAE TOTIVS, ET
OMNINO DOCTRI-
NA EXQVISI-
TISSIMA ET
TRANS-
MARI-
NA

EX GALENI LIBRORVM IMMENSO THE-
SAURO VNDIQUE CONGESTA CONTI-
NETVR, APVD LODOVICVM ROTO-
RIGIVM TYPOGRAPHVM, ANNO A
VIRGINEO PARTV M. D. XL.
MENSIS APRILIS, DIE DECI-
MAQVINTA IN SEM-
PER AVGVSTA
VRBE
OLYSSIPPONE.

☞ *Digito compeſce labellum.* ☛

☞ *Melior eſt ſapientia quam uſa bellica.* ☛

☞ *Nullus propheta ſine honore, niſi in patria ſua.* ☛

☞ *Occupatis nihil ſcribo meum.* ☛

27 Digno campo...

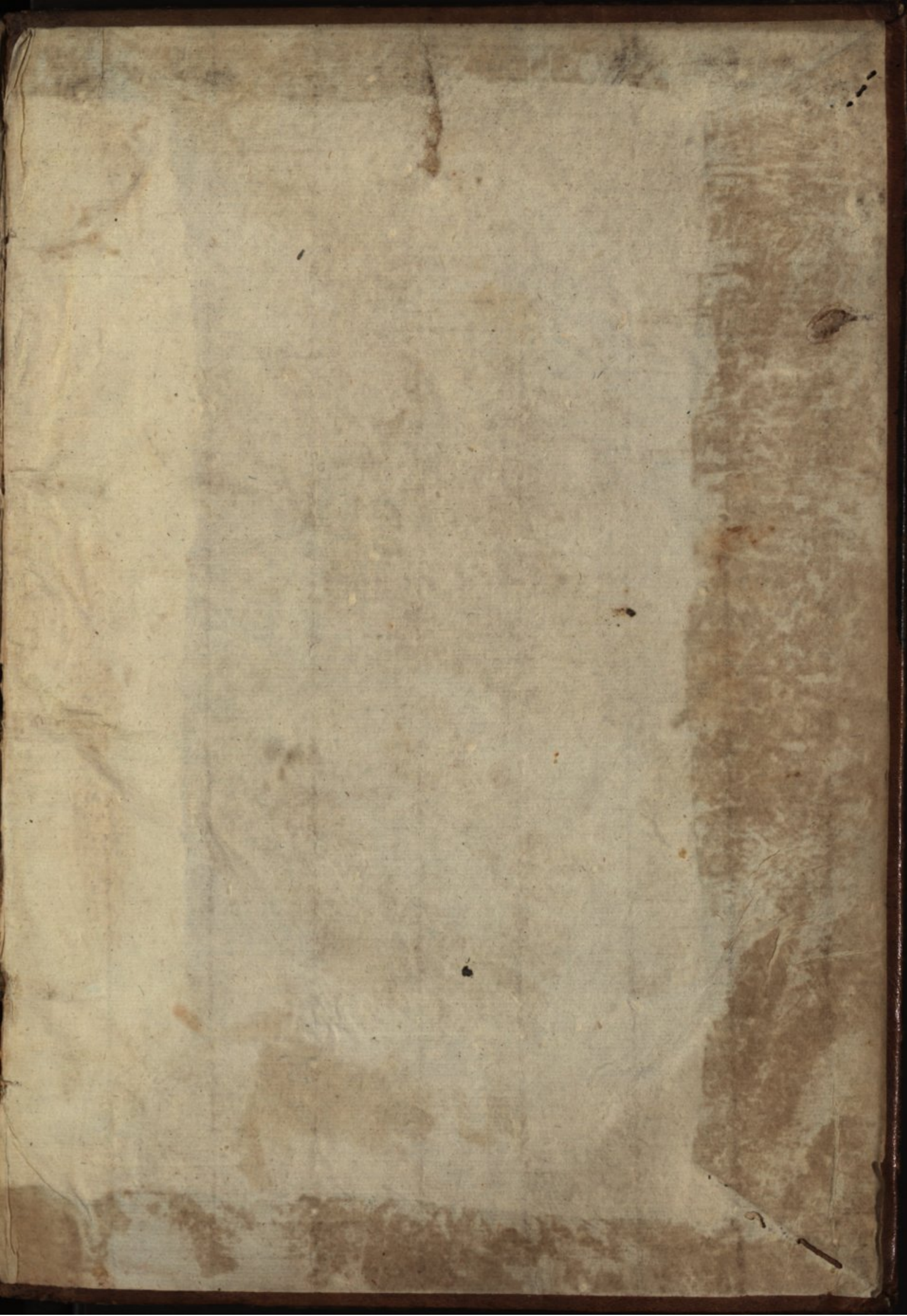
28 Digno campo...

29 Digno campo...

30 Digno campo...

200

Sala R

Gab.

Est.

Tab. 54

N.º 4